

За фінансової підтримки
Європейського Союзу

Підвищення обізнаності
сільських жителів
щодо своїх прав та можливостей

Виконавець проекту
Інститут сільського розвитку

ПРО СОЦІАЛЬНУ ДОПОМОГУ ТА СОЦІАЛЬНІ ПОСЛУГИ СЕЛЯНАМ

ІНСТИТУТ СІЛЬСЬКОГО РОЗВИТКУ
КИЇВ–2008

Бібліотечка прав сільських жителів

Упорядник: **Тимошенко Н.В.**

Про соціальну допомогу та соціальні послуги селянам

Відповідальний за випуск:

Прокопенко С.С.

Верстка:

Прівен О.Я.

Наклад: 3000 примірників

Підписано до друку 20.02.2008

Для безкоштовного розповсюдження

© Громадська організація “Інститут сільського розвитку”

При передруку посилання на Інститут сільського розвитку обов’язкове

Підготовлено та видано в рамках проекту “Підвищення обізнаності сільських жителів щодо своїх прав та можливостей” у рамках програми Європейської комісії: “Демократія та права людини”, який здійснюється за фінансової підтримки Європейської комісії.

ЗМІСТ

Вступ	4
Державна соціальна допомога малозабезпеченим сім'ям	5
Державна соціальна допомога особам, які не мають права на пенсію, та інвалідам	8
Державна соціальна допомога на догляд	10
Щомісячна грошова допомога малозабезпеченій особі, яка проживає разом з інвалідом I чи II групи внаслідок психічного розладу, який за висновком лікарської комісії медичного закладу потребує постійного стороннього догляду, на догляд за ним	12
Соціальні послуги: види та форми надання	14
Куди звертатися за наданням соціальних послуг	19
Компенсація фізичним особам, які надають соціальні послуги	29
Планування та оцінювання потреб громади	33
Контроль за діяльністю з надання соціальних послуг та оскарження неправомірних дій	35
Додаток	40

ВСТУП

Впродовж останніх кількох років задля підвищення якості життя людей, які потрапили у складні життєві обставини, держава здійснює реформування системи соціального захисту населення. Запроваджено досить багато програм державної соціальної допомоги, яка надається у готівковій формі малозабезпеченим сім'ям, сім'ям з дітьми, людям з особливими потребами. Розміри соціальної допомоги щороку зростають. Більшість із них встановлюється в залежності від прожиткового мінімуму і переглядається щорічно із законом про державний бюджет на відповідний рік. Тому, усі цифрові значення розмірів допомоги, які Ви знайдете у цій публікації, будуть актуальними на 2008 рік.

Особливого змісту набула реформа системи надання соціальних послуг. З січня 2004 року діє Закон України "Про соціальні послуги", який визначає основні організаційні та правові засади надання соціальних послуг особам, які перебувають у складних життєвих обставинах та потребують сторонньої допомоги. Закон закладає основу захисту прав і інтересів окремих осіб, які перебувають у складних життєвих обставинах і потребують сторонньої допомоги та закріплює їх права і обов'язки.

Отже, у цій публікації, посилаючись на чинне законодавство, ми намагатимемося дати відповіді на конкретні актуальні запитання особам, які потрапили у складні життєві обставини і не в змозі подолати їх самостійно, та звертаються за допомогою до соціальних служб.

Важливо знати, що законодавчо закріплені їхні права на:

- поважливе і гуманне ставлення з боку тих, хто надає соціальні послуги;
- вибір установи чи закладу, а також форми соціального обслуговування;
- інформацію щодо своїх прав, обов'язків та умов надання соціальних послуг;
- згоду на надання соціальної послуги;
- відмову від соціальної послуги;
- конфіденційність інформації особистого характеру, що стала відомою суб'єкту, який надає соціальні послуги;
- захист своїх прав і законних інтересів, у тому числі в судовому порядку.

Не завжди сільські жителі мають змогу отримати повну і об'єктивну інформацію про свої права та можливості їх реалізації. Тому, ми сподіваємося, що ця публікація стане їм у нагоді, і вони зможуть почерпнути тут щось нове та знайти відповіді на запитання, які їх хвилюють.

ДЕРЖАВНА СОЦІАЛЬНА ДОПОМОГА МАЛОЗАБЕЗПЕЧЕНИМ СІМ'ЯМ

Хто має право на державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям?

Державна соціальна допомога малозабезпеченим сім'ям (далі – соціальна допомога) призначається і виплачується у грошовій формі малозабезпеченим сім'ям, які постійно проживають на території України, мають середньомісячний сукупний дохід, нижчий від прожиткового мінімуму для сім'ї.

Як визначається прожитковий мінімум для сім'ї?

Прожитковий мінімум для сім'ї – визначена для кожної сім'ї залежно від її складу сума прожиткових мінімумів, розрахованих та затверджених відповідно до Закону України “Про прожитковий мінімум” для осіб, які відносяться до основних соціальних і демографічних груп населення.

До стабілізації економічного становища в Україні розмір державної соціальної допомоги визначається з урахуванням рівня забезпечення прожиткового мінімуму.

Рівень забезпечення прожиткового мінімуму встановлюється виходячи з реальних можливостей видаткової частини Державного бюджету України і затверджується одночасно з прийняттям закону про Державний бюджет України на відповідний рік.

Відповідно до Закону України “Про Державний бюджет України на 2008 рік” у 2008 році при призначенні соціальної допомоги застосовується рівень забезпечення прожиткового мінімуму (гарантований мінімум) для працездатних осіб у сумі 133 грн., непрацездатних осіб – 187,5 грн., інвалідів – 200 грн., для кожної дитини в малозабезпеченій багатодітній сім'ї, в якій виховується троє або більше дітей віком до 16 років (до 18 років, якщо дитина навчається) – 50% прожиткового мінімуму, встановленого для дитини відповідного віку.

Для кожної дитини, яка входить до складу малозабезпеченої сім'ї, рівень забезпечення прожиткового мінімуму збільшується на 10%, а для кожної дитини, яка утримується матір'ю (батьком, усиновителем), що не перебуває в шлюбі, і запис про батька (матір) цієї дитини у Книзі реєстрації народжень провадиться в установленому порядку за вказівкою матері (батька), та для кожної дитини, в якій один або обоє батьків є інвалідами I або II групи, – на 20%.

Куди необхідно звертатися за призначенням соціальної допомоги?

За призначенням соціальної допомоги має звернутися уповноважений представник малозабезпеченої сім'ї до районного (міського) управління праці та соціального захисту населення або до виконавчого комітету сільської (селищної) ради.

Призначення і виплата допомоги здійснюється районним (міським) управлінням праці та соціального захисту населення за місцем реєстрації уповноваженого представника малозабезпеченої сім'ї.

Соціальна допомога може бути призначена за фактичним місцем проживання за умови подання довідок про склад сім'ї і про неотримання такої допомоги в органах праці та соціального захисту населення за місцем реєстрації.

Які документи необхідно подати для призначення соціальної допомоги?

Для отримання соціальної допомоги до управління праці та соціального захисту населення або до виконавчого комітету сільської (селищної) ради за місцем проживання уповноваженого члена сім'ї необхідно подати:

- заяву про призначення допомоги, у якій дається згода сім'ї на збір інформації про неї, про її власність, доходи та майно, що необхідна для призначення соціальної допомоги;
- документ, що посвідчує особу уповноваженого представника сім'ї;
- довідку про склад сім'ї;

- декларацію про доходи та майно осіб, які входять до складу сім'ї (в декларацію не включаються державна соціальна допомога, призначена відповідно до Закону "Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям"; нарахована субсидія за спожиті житлово-комунальні послуги; сплачені членами сім'ї аліменти);
- довідки про доходи кожного члена сім'ї за попередні шість місяців перед місяцем звернення за допомогою;
- довідку про наявність та розмір земельної частки (паю);

У випадку, якщо соціальна допомога перераховуватиметься на рахунок у банківській установі, необхідно подати ідентифікаційний номер уповноваженого члена сім'ї та номер рахунку у банку.

Хто включається до складу сім'ї при визначенні права на соціальну допомогу?

До складу сім'ї включаються:

- чоловік, дружина;
- рідні, усиновлені та підопічні діти цих осіб, у тому числі діти, які навчаються за денною формою навчання у вищих навчальних закладах I-IV рівнів акредитації та професійно-технічних навчальних закладах до досягнення двадцяти трьох років і не мають власних сімей, неодружені повнолітні діти, які визнані інвалідами з дитинства I та II групи або інвалідами I групи і проживають разом з батьками;
- непрацездатні батьки чоловіка та дружини, які проживають разом з ними і перебувають на їх утриманні у зв'язку з відсутністю власних доходів;
- особа, яка проживає разом з самотнім інвалідом I групи і здійснює догляд за ним.

До складу сім'ї не включаються особи, які перебувають на повному державному утриманні.

На який термін призначається соціальна допомога?

Соціальна допомога призначається з **місяця звернення**, якщо протягом місяця були подані усі необхідні документи, на **шість місяців**.

Для призначення соціальної допомоги **на наступний строк** уповноважений **представник сім'ї подає заяву і декларацію** про доходи та майно осіб, які входять до складу сім'ї. Довідка про склад сім'ї поновлюється лише у разі змін у складі сім'ї або у разі, коли між поданням заяви на призначення допомоги на наступний строк та припиненням виплати раніше призначеної допомоги минуло більше календарного місяця.

Одиноким особам, які за результатами медико-соціальної експертизи визнані непрацездатними і не мають інших джерел для існування, соціальна допомога може бути призначена на строк встановлення особи непрацездатною.

Одиноким особам, які досягли 65-річного віку і не мають інших джерел для існування за тих же умов, соціальна допомога може бути призначена довічно.

У якому розмірі призначається соціальна допомога?

Розмір соціальної допомоги визначається як різниця між рівнем забезпечення прожиткового мінімуму для сім'ї та її середньомісячним сукупним доходом, але не може бути більшим ніж 75% від рівня забезпечення прожиткового мінімуму для сім'ї.

Призначена соціальна допомога може бути зменшена до 50% її розміру у разі невикористання сім'єю можливостей знаходження додаткових джерел для існування.

У разі повторного подання інформації про відсутність доходів у працездатних осіб, які включені до складу сім'ї, а також якщо середньомісячний розмір доходів залишається меншим, ніж розмір мінімальної заробітної плати, розмір соціальної допомоги поступово зменшується при кожному наступному зверненні за її призначенням відповідно на 20, 20 і 10%.

Соціальна допомога може бути призначена без зменшення її розміру на підставі рішень комісії на підставі обстеження матеріально-побутових умов сім'ї.

У призначенні соціальної допомоги може бути відмовлено у разі, коли:

- працездатні члени малозабезпеченої сім'ї не працюють, не служать, не навчаються у вищих навчальних закладах I-IV рівнів акредитації та професійно-технічних навчальних закладах з денною формою навчання протягом трьох місяців, що передують місяцю звернення за допомогою (крім осіб, які в установленому порядку визнані безробітними та за інформацією центрів зайнятості не порушують законодавство про зайнятість щодо сприяння своєму працевлаштуванню; осіб, які доглядають за дітьми до досягнення ними трирічного віку або за дітьми, що потребують догляду протягом часу, визначеного у медичному висновку лікарсько-консультативної комісії, але не більше ніж до досягнення ними шестирічного віку; осіб, які доглядають за інвалідами I групи або дітьми-інвалідами до 18 років та особами, які досягли 80-річного віку);
- під час обстеження матеріально-побутових умов сім'ї з'ясовано, що малозабезпечена сім'я має додаткові джерела для існування, не зазначені у декларації про доходи та майно (здача у найм або в оренду житлового приміщення (будинку) або його частини; один чи кілька членів сім'ї працюють без оформлення трудових відносин встановленому порядку та інше);
- особи, які входять до складу сім'ї, протягом 12 місяців перед зверненням за наданням соціальної допомоги здійснили покупку земельної ділянки, квартири (будинку), автомобіля, транспортного засобу (механізму), будівельних матеріалів, інших товарів довгострокового вжитку тощо, або оплатили послуги з навчання, будівництва, ремонту квартири (будинку) або автомобіля, транспортного засобу (механізму), телефонного (в тому числі мобільного) зв'язку тощо, крім житлово-комунальних послуг, у межах норм споживання та медичних послуг, пов'язаних із життєдіяльністю, на суму, яка на час звернення перевищує 10-кратну величину прожиткового мінімуму для сім'ї;
- у власності чи володінні малозабезпеченої сім'ї (крім сімей, що складаються лише з дітей та осіб, які досягли 65-річного віку або є інвалідами I та II групи, та сімей, у яких є діти-інваліди) є земельна ділянка площею понад 0,6 гектара;
- у власності чи володінні малозабезпеченої сім'ї є друга квартира (будинок) за умови, що загальна площа житла перевищує 21 квадратний метр на одного члена сім'ї та додатково 10,5 квадратних метрів на сім'ю, чи більше одного автомобіля, транспортного засобу (механізму).

За наявності обставин, викладених вище, соціальна допомога може бути призначена на підставі рішення виконавчого комітету районної (міської) ради або утвореною ними комісією, виходячи з конкретних обставин, що склалися в сім'ї.

Виплата раніше призначеної соціальної допомоги припиняється:

- якщо сім'єю приховано або навмисно подано недостовірні дані про її доходи та майновий стан, що вплинули на встановлення права на соціальну допомогу і визначення її розміру, внаслідок чого були надміру виплачені кошти, – з місяця, в якому виявлено порушення;
- у разі переїзду сім'ї в іншу місцевість та настання обставин, що унеможливають виплату соціальної допомоги (зокрема, смерть одинокої особи), – з місяця, що настає за місяцем, в якому відбулися зміни;
- за заявою уповноваженого представника сім'ї – з місяця, що настає за місяцем її подання, якщо інше не обумовлено заявою.

ДЕРЖАВНА СОЦІАЛЬНА ДОПОМОГА ОСОБАМ, ЯКІ НЕ МАЮТЬ ПРАВА НА ПЕНСІЮ, ТА ІНВАЛІДАМ

Хто має право на державну соціальну допомогу особам, які не мають права на пенсію, та інвалідам ?

Відповідно до Закону України “Про державну соціальну допомогу особам, які не мають права на пенсію, та інвалідам” право на державну соціальну допомогу особам, які не мають права на пенсію, та інвалідам (далі – державна соціальна допомога) мають громадяни України, які досягли віку (чоловіки – 63 років, жінки – 58 років), або є інвалідами і не одержують пенсію та постійно проживають на території України.

Види державної соціальної допомоги:

- державна соціальна допомога особам, які не мають права на пенсію, та інвалідам;
- державна соціальна допомога на догляд.

Кому призначається державна соціальна допомога?

Державна соціальна допомога призначається особі, яка:

- досягла віку (чоловік – 63 років, жінки – 58 років) та не має права на пенсію відповідно до чинного законодавства або визнана інвалідом в установленому порядку;
- не одержує пенсію або соціальні виплати, що призначаються для відшкодування шкоди, заподіяної ушкодженням здоров’я на виробництві, передбачені Законом України “Про загальнообов’язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності”;
- є малозабезпеченою особою.

У якому розмірі призначається державна соціальна допомога?

Державна соціальна допомога призначається виходячи з розміру **прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність**:

- інвалідам I групи, жінкам, яким присвоєно звання “Мати-героїня” – 100%;
- інвалідам II групи – 80%;
- інвалідам III групи – 60%;
- священнослужителям, церковнослужителям та особам, які протягом не менше десяти років до введення в дію Закону України “Про свободу совісті та релігійних організацій” (06.06.1991 р.) займали виборні або за призначенням посади у релігійних організаціях, офіційно визнаних в Україні та легалізованих згідно з законодавством України, за наявності архівних документів відповідних державних органів та релігійних організацій або показань свідків, які підтверджують факт такої роботи, – 50%;
- особам, які досягли віку (чоловіки – 63 років, жінки – 58 років), – 30%.

Які документи необхідно подати для призначення державної соціальної допомоги?

Для призначення державної соціальної допомоги до управління праці та соціального захисту населення за місцем проживання необхідно подати:

- заяву за формою, затвердженою наказом Мінпраці;
- паспорт особи, якій призначається державна соціальна допомога;
- копія посвідчення біженця (за потребою);

- довідка про місце фактичного проживання (за потребою);
- довідка про склад сім'ї;
- копія трудової книжки;
- декларація про доходи та майно (заповнюється на підставі довідок про доходи кожного члена сім'ї) за останні шість місяців або два квартали, що передують місяцю звернення за призначенням державної соціальної допомоги;
- довідка про наявність та розмір земельних ділянок із зазначенням даних про її призначення;
- довідка – атестат про припинення раніше призначеної пенсії або державної соціальної допомоги інвалідам з дитинства та дітям-інвалідам (у разі звернення за призначенням зазначеної допомоги замість пенсії чи державної соціальної допомоги інвалідам з дитинства та дітям-інвалідам) та виписка з акту огляду МСЕК (медико-соціальної експертної комісії);
- довідка з відділення пенсійного фонду (чи іншого органу, яким призначалася і виплачувалася пенсія) за місцем проживання про те, що особа не одержує пенсію (у разі звернення за соціальною допомогою осіб, які не мають права на пенсію, та інвалідів);
- копія рішення про встановлення опіки чи піклування (у разі визнання особи недієздатною);
- довідка про присвоєння ідентифікаційного номеру ДРФО (державний реєстр фізичних осіб);
- рахунок в банківській установі.

З якого часу призначається державна соціальна допомога?

Державна соціальна допомога призначається з дня звернення за допомогою.

У разі, якщо звернення за державною соціальною допомогою відбулося не пізніше трьох місяців з дня досягнення віку (чоловіками – 63 років, жінки – 58 років) або встановлення інвалідності, зазначена допомога призначається відповідно з дня досягнення чоловіками – 63 років, жінками – 58 років або визнання осіб інвалідами органами медико-соціальної експертизи.

У тих випадках, коли до заяви про призначення допомоги додані не всі необхідні документи, якщо вони будуть подані не пізніше 3 місяців з дня повідомлення про необхідність подання додаткових документів, то днем звернення за призначенням соціальної допомоги вважається день прийняття заяви про призначення такої допомоги.

Державна соціальна допомога призначається довічно особам, які досягли віку (чоловіки – 63 років, жінки – 58 років), а інвалідам – на весь час інвалідності, встановленої органами медико-соціальної експертизи.

У якому розмірі призначається державна соціальна допомога?

При визначенні розмірів державної соціальної допомоги застосовується прожитковий мінімум (або рівень забезпечення прожиткового мінімуму), встановлений Законом про прожитковий мінімум на відповідний рік на дату призначення допомоги.

Особам, які перебувають на повному державному утриманні у відповідній установі (закладі), виплачується 20% призначеного розміру державної соціальної допомоги.

ДЕРЖАВНА СОЦІАЛЬНА ДОПОМОГА НА ДОГЛЯД

Державна соціальна допомога на догляд призначається:

1. Інвалідам війни з числа військовослужбовців та інших осіб, яким призначено пенсії по інвалідності відповідно до Закону України "Про пенсійне забезпечення військовослужбовців, осіб начальницького і рядового складу органів внутрішніх справ та деяких інших осіб":
 - а) інвалідам I групи;
 - б) інвалідам II і III групи, які є самотніми та за висновком лікарсько-консультативної комісії потребують постійного стороннього догляду;
2. Особам, які належать до інвалідів війни відповідно до статті 7 Закону України "Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту" та одержують пенсії за віком, по інвалідності або за вислугу років, крім зазначених у пункті 1 цієї частини:
 - а) інвалідам I групи;
 - б) інвалідам II і III груп, які є самотніми і за висновком лікарсько-консультативної комісії потребують постійного стороннього догляду;
3. Особам, яким призначено пенсії за вислугу років відповідно до Закону України "Про пенсійне забезпечення військовослужбовців, осіб начальницького і рядового складу органів внутрішніх справ та деяких інших осіб" і які є інвалідами I групи внаслідок трудового каліцтва, професійного чи загального захворювання при настанні інвалідності, каліцтва, одержаного в результаті нещасного випадку, не пов'язаного з виконанням обов'язків військової служби (службових обов'язків), або внаслідок захворювання, пов'язаного з проходженням служби, або є самотніми пенсіонерами і за висновком лікарсько-консультативної комісії потребують догляду;
4. Самотнім малозабезпеченим особам, які за висновком лікарсько-консультативної комісії потребують постійного стороннього догляду і одержують пенсію за віком або за вислугу років чи по інвалідності (крім інвалідів I групи);
5. Малозабезпеченим інвалідам I групи, які одержують пенсію за віком або за вислугу років чи по інвалідності (крім інвалідів, зазначених у пунктах 1 – 3 цієї частини).

Державна соціальна допомога на догляд не виплачується в період, коли особа працює (крім інвалідів I групи), або перебуває на повному державному утриманні. У разі одержання інших доходів (різних видів допомоги, стипендій, аліментів тощо), державна соціальна допомога на догляд виплачується в повному розмірі.

Кому не призначається державна соціальна допомога на догляд?

Державна соціальна допомога на догляд не призначається інвалідам, яким призначено відшкодування витрат на догляд відповідно до Закону України "Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності".

Які документи необхідно подати для призначення державної соціальної допомоги на догляд?

Для призначення державної соціальної допомоги на догляд подаються такі документи:

- заява за формою, затвердженою наказом Міністерства праці та соціальної політики України;
- паспорт особи, якій призначається державна соціальна допомога на догляд;
- копія посвідчення біженця (за потребою);
- довідка про постійне місце проживання (реєстрації);

- довідка про склад сім'ї;
- копія трудової книжки;
- довідка про вид і розмір одержуваної пенсії;
- декларація про доходи та майно (заповнюється на підставі довідок про доходи кожного члена сім'ї за останні шість місяців або два квартали, що передують місяцю звернення за призначенням державної соціальної допомоги);
- довідка про дату припинення виплати надбавки на догляд (у разі звернення за призначенням зазначеної допомоги замість надбавки до пенсії на догляд);
- довідка про наявність та розмір земельних ділянок із зазначенням даних про їх призначення;
- копія рішення про встановлення опіки чи піклування (у разі визнання особи недієздатною);
- копія довідки МСЕК, яка видається медико-соціальною експортною комісією інваліду, або копія довідки МСЕК, яка знаходиться у пенсійній справі;
- висновок лікарсько-консультативної комісії (ЛКК);
- довідка про присвоєння ідентифікаційного номеру ДРФО;
- рахунок в банківській установі.

Де призначається державна соціальна допомога на догляд?

В районних (міських) управліннях праці та соціального захисту населення за місцем проживання призначається державна соціальна допомога на догляд самотнім малозабезпеченим особам і малозабезпеченим інвалідам I групи, які одержують пенсію за віком або за вислугу років чи по інвалідності.

В органах, що призначають пенсії, призначається державна соціальна допомога на догляд інвалідам війни з числа військовослужбовців та інших осіб, яким призначено пенсії по інвалідності відповідно до Закону України "Про пенсійне забезпечення військовослужбовців, осіб начальницького і рядового складу органів внутрішніх справ та деяких інших осіб":

- а) інвалідам I групи;
- б) інвалідам II і III групи, які є самотніми та за висновком лікарсько-консультативної комісії потребують постійного стороннього догляду;

Особам, які належать до інвалідів війни відповідно до статті 7 Закону України "Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту" та одержують пенсії за віком, по інвалідності або за вислугу років, крім зазначених у пункті 1 цієї частини:

- а) інвалідам I групи;
- б) інвалідам II і III груп, які є самотніми і за висновком лікарсько-консультативної комісії потребують постійного стороннього догляду.

Особам, яким призначено пенсії за вислугу років відповідно до Закону України "Про пенсійне забезпечення військовослужбовців, осіб начальницького і рядового складу органів внутрішніх справ та деяких інших осіб" і які є інвалідами I групи внаслідок трудового каліцтва, професійного чи загального захворювання при настанні інвалідності, каліцтва, одержаного в результаті нещасного випадку, не пов'язаного з виконанням обов'язків військової служби (службових обов'язків), або внаслідок захворювання, пов'язаного з проходженням служби, або є самотніми пенсіонерами і за висновком лікарсько-консультативної комісії потребують догляду.

У якому розмірі призначається державна соціальна допомога на догляд?

При визначенні розмірів державної соціальної допомоги на догляд застосовується прожитковий мінімум (або рівень забезпечення прожиткового мінімуму), встановлений Законом про прожитковий мінімум на відповідний рік на дату призначення допомоги.

Державна соціальна допомога на догляд встановлюється:

Інвалідам війни I групи з числа військовослужбовців та інших осіб, яким призначено пенсії по інвалідності відповідно до Закону України “Про пенсійне забезпечення військовослужбовців, осіб начальницького і рядового складу органів внутрішніх справ та деяких інших осіб”, особам, яким призначено пенсії за вислугу років відповідно до Закону України “Про пенсійне забезпечення військовослужбовців, осіб начальницького і рядового складу органів внутрішніх справ та деяких інших осіб” і які є інвалідами I групи внаслідок трудового каліцтва, професійного чи загального захворювання при настанні інвалідності, каліцтва, одержаного в результаті нещасного випадку, не пов’язаного з виконанням обов’язків військової служби (службових обов’язків), або внаслідок захворювання, пов’язаного з проходженням служби, або є самотніми пенсіонерами і за висновком лікарсько-консультативної комісії потребують догляду – **у розмірі 50% прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність.**

Інвалідам війни II групи з числа військовослужбовців та інших осіб, яким призначено пенсії по інвалідності відповідно до Закону України “Про пенсійне забезпечення військовослужбовців, осіб начальницького і рядового складу органів внутрішніх справ та деяких інших осіб”, які є самотніми та за висновком лікарсько-консультативної комісії потребують постійного стороннього догляду – **у розмірі 25% прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність.**

Інвалідам війни III групи з числа військовослужбовців та інших осіб, яким призначено пенсії по інвалідності відповідно до Закону України “Про пенсійне забезпечення військовослужбовців, осіб начальницького і рядового складу органів внутрішніх справ та деяких інших осіб”, які є самотніми та за висновком лікарсько-консультативної комісії потребують постійного стороннього догляду; інвалідам I групи, самотнім інвалідам II і III груп, які за висновком лікарсько-консультативної комісії потребують постійного стороннього догляду і які належать до інвалідів війни відповідно до статті 7 Закону України “Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту” та одержують пенсії за віком, по інвалідності або за вислугу років; самотнім малозабезпеченим особам, які за висновком лікарсько-консультативної комісії потребують постійного стороннього догляду і одержують пенсію за віком або за вислугу років чи по інвалідності малозабезпеченим інвалідам I групи, які одержують пенсію за віком або за вислугу років чи по інвалідності – **у розмірі 15% прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність.**

Особам, які перебувають на повному державному утриманні у відповідній установі (закладі), виплачується 20% призначеного розміру державної соціальної допомоги на догляд.

У разі якщо особи мають право на державну соціальну допомогу на догляд з декількох підстав, призначається державна соціальна допомога на догляд з однієї підстави **за вибором особи.**

ЩОМІСЯЧНА ГРОШОВА ДОПОМОГА МАЛОЗАБЕЗПЕЧЕНІЙ ОСОБІ, ЯКА ПРОЖИВАЄ РАЗОМ З ІНВАЛІДОМ І ЧИ II ГРУПИ ВНАСЛІДОК ПСИХІЧНОГО РОЗЛАДУ, ЯКИЙ ЗА ВИСНОВКОМ ЛІКАРСЬКОЇ КОМІСІЇ МЕДИЧНОГО ЗАКЛАДУ ПОТРЕБУЄ ПОСТІЙНОГО СТОРОННЬОГО ДОГЛЯДУ, НА ДОГЛЯД ЗА НИМ

Допомога на догляд надається дієздатній особі, яка зареєстрована або постійно проживає на одній житловій площі з інвалідом I чи II групи внаслідок психічного розладу, який за висновком лікарської комісії медичного закладу потребує постійного стороннього догляду, і здійснює догляд за ним.

У якому розмірі надається допомога на догляд?

Допомога на догляд надається у розмірі 10% прожиткового мінімуму, встановленого законом для працездатної особи, на кожного інваліда, за яким здійснюється догляд, якщо середньомісячний сукупний дохід сім’ї є нижчим від прожиткового мінімуму для сім’ї.

Хто враховується у складі сім'ї при визначенні права на допомогу?

До складу сім'ї малозабезпеченої особи, яка звертається за призначенням допомоги на догляд, включаються чоловік, дружина; рідні, усиновлені та підопічні діти цих осіб, а також діти до досягнення ними 23 років, які навчаються у вищих навчальних закладах I – IV рівнів акредитації та професійно-технічних навчальних закладах з денною формою навчання і не мають власних сімей (незалежно від місця проживання або реєстрації); неодружені повнолітні діти, які визнані інвалідами з дитинства I чи II групи або інвалідами I групи і проживають разом з батьками; непрацездатні батьки чоловіка та дружини, які проживають разом з ними і перебувають на їх утриманні у зв'язку з відсутністю власних доходів.

До складу сім'ї не включаються особи, визнані інвалідами I чи II групи внаслідок психічного розладу, які за висновком лікарської комісії медичного закладу потребують постійного стороннього догляду і не належать до зазначених членів сім'ї, та особи, які перебувають на повному державному утриманні.

Для призначення допомоги необхідні документи:

- заява;
- документ, що посвідчує особу;
- довідка про склад сім'ї із зазначенням прізвищ, імен та по батькові, родинних зв'язків членів сім'ї;
- довідки про доходи кожного члена сім'ї;
- висновок лікарської комісії медичного закладу щодо необхідності постійного стороннього догляду за інвалідом I чи II групи внаслідок психічного розладу;
- довідки про наявність і розміри земельних ділянок, виділених для ведення особистого господарства, городництва, сінокосіння, випасання худоби, та земельної частки, виділеної унаслідок розпаювання землі;
- рахунок в банківській установі;
- ідентифікаційні номери;
- для непрацюючих пенсіонерів – копія трудової книжки.

Якщо дієздатна особа постійно проживає на одній житловій площі за місцем реєстрації (проживання) інваліда I чи II групи внаслідок психічного розладу, але зареєстрована в іншому місці подається довідка, видана органом праці та соціального захисту населення за місцем реєстрації дієздатної особи, про те, що вона не перебуває на обліку як одержувач і не одержує щомісячну грошову допомогу на догляд за місцем реєстрації.

Якщо дієздатна особа постійно проживає на одній житловій площі за місцем реєстрації інваліда I чи II групи внаслідок психічного розладу, але зареєстрована в іншому місці, обстеження сім'ї для встановлення факту догляду є обов'язковим.

Терміни призначення допомоги.

Допомога на догляд призначається з місяця звернення за допомогою, якщо протягом місяця подані всі необхідні документи.

Допомога призначається на шість місяців.

У разі коли особа, яка здійснює догляд, є непрацюючим пенсіонером, їй призначається допомога на догляд на 12 місяців.

Для продовження виплати допомоги подаються всі зазначені документи, крім висновку лікарської комісії медичного закладу про необхідність постійного стороннього догляду.

Виплата допомоги на догляд припиняється у разі, коли:

- сталися зміни у складі сім'ї у зв'язку із смертю або зміною місця проживання інваліда I чи II групи внаслідок психічного розладу;
- закінчився строк встановлення інвалідності і протягом місяця не підтверджено встановлення групи інвалідності, яка дає право на призначення допомоги на догляд;
- інвалід перебуває на повному державному утриманні або стаціонарному лікуванні впродовж повного календарного місяця.

СОЦІАЛЬНІ ПОСЛУГИ: ВИДИ ТА ФОРМИ НАДАННЯ

Що означає поняття “соціальні послуги”?

Згідно із Законом, **соціальні послуги** – це комплекс заходів, спрямованих на окремі соціальні групи чи індивідів, які перебувають у складних життєвих обставинах та потребують сторонньої допомоги, з метою поліпшення або відтворення їх життєдіяльності, соціальної адаптації та повернення до повноцінного життя.

У законі зазначено, що можуть надаватися, зокрема, такі види послуг, як:

- **соціально-побутові** – забезпечення продуктами харчування, м'яким та твердим інвентарем, гарячим харчуванням, транспортними послугами, засобами малої механізації, здійснення соціально-побутового патронажу, виклик лікаря, придбання та доставка медикаментів тощо;
- **психологічні** – надання консультацій з питань психічного здоров'я та поліпшення взаємин з оточуючим соціальним середовищем, застосування психодіагностики, спрямованої на вивчення соціально-психологічних характеристик особистості, з метою її психологічної корекції або психологічної реабілітації, надання методичних порад;
- **соціально-педагогічні** – виявлення та сприяння розвитку різнобічних інтересів і потреб осіб, які перебувають у складних життєвих обставинах, організація індивідуального навчального, виховного та корекційного процесів, дозвілля, спортивно-оздоровчої, технічної та художньої діяльності тощо, а також залучення до роботи різноманітних закладів, громадських організацій, зацікавлених осіб;
- **соціально-медичні** – консультації щодо запобігання виникненню та розвитку можливих органічних розладів особи, збереження, підтримка та охорона її здоров'я, здійснення профілактичних, лікувально-оздоровчих заходів, трудотерапія;
- **соціально-економічні** – задоволення матеріальних інтересів і потреб осіб, які перебувають у складних життєвих обставинах, що реалізуються у формі надання натуральної чи грошової допомоги, а також допомоги у вигляді одноразових компенсацій;
- **юридичні** – надання консультацій з питань чинного законодавства, здійснення захисту прав та інтересів осіб, які перебувають у складних життєвих обставинах, сприяння застосуванню державного примусу і реалізації юридичної відповідальності осіб, що вдаються до протиправних дій щодо цієї особи (оформлення правових документів, адвокатська допомога, захист прав та інтересів особи тощо);
- **послуги з професійної реабілітації осіб з обмеженими фізичними можливостями** – комплекс медичних, психологічних, інформаційних заходів, спрямованих на створення сприятливих умов для реалізації права на професійну орієнтацію та підготовку, освіту, зайнятість;
- **інформаційні послуги** – надання інформації, необхідної для вирішення складної життєвої ситуації (довідкові послуги); розповсюдження просвітницьких та культурно-освітніх знань (просвітницькі послуги); поширення об'єктивної інформації про споживчі властивості та види соціальних послуг, формування певних уявлень і ставлення суспільства до соціальних проблем (рекламно-пропагандистські послуги);
- **інші соціальні послуги.**

Соціальні послуги надаються державними та недержавними соціальними службами (закладами, організаціями, установами тощо), які утворюють систему соціального обслуговування населення. Вона, з одного боку, є важливим сектором соціальної сфери, який потребує належного нормативно-правового регулювання, а, з іншого боку, виступає технологією соціальної роботи, комплексом заходів для підтримки соціально вразливих груп населення, які здійснюються через спеціально організовані для цього інституції.

Чи можуть надаватися інші види соціальних послуг, що прямо не визначені у Законі?

Звичайно можуть. Адже Закон не встановлює вичерпного переліку видів соціальних послуг. Перелік видів соціальних послуг, визначений ст.5 Закону України “Про соціальні послуги” відкритий.

При наданні соціальних послуг усі надавачі соціальних послуг повинні дотримуватися норм і нормативів, встановлених законодавством України з питань реалізації соціальної політики держави.

Закон передбачає, що надавач соціальних послуг може надавати послуги не тільки у формах, зазначених ст.5 Закону, а й у інших формах, прямо не передбачених в законі, але визначених Кабінетом Міністрів України у переліку платних соціальних послуг. Перелік платних соціальних послуг затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 14 січня 2004 р. №12 “Про порядок надання платних соціальних послуг та затвердження їх переліку”.

Таке унормування законом підходу до соціальних послуг пояснюється тим, що держава відповідальна за надання належного рівня соціальних послуг тим, хто їх потребує. Зазвичай особи, які потребують соціальних послуг, є менш захищеними і більш вразливими, ніж інші люди. Саме з метою підвищеної їх захищеності держава встановила чіткий і навіть жорсткий підхід до обов’язкового забезпечення мінімально необхідного кількісного та якісного рівня соціальних послуг.

Для забезпечення якісного надання соціальних послуг закон передбачає ліцензування професійної діяльності у сфері надання соціальних послуг та необхідність розроблення та затвердження вимог щодо державних стандартів якості соціальних послуг, дотримання яких стане обов’язковим.

Кому надаються соціальні послуги?

Право на отримання соціальних послуг мають будь-які особи, які знаходяться на території України на законних підставах та перебувають у складних життєвих обставинах. До потенційних користувачів соціальних послуг відносяться як громадяни України, так і іноземці, тобто громадяни інших країн, а також особи без громадянства та біженці, тобто особи, що отримали цей статус у встановленому законом порядку.

Соціальні послуги надаються за особистим зверненням особи, яка потребує зазначених послуг чи її представника до органів праці та соціального захисту населення, органів у справах сім’ї, молоді та спорту, громадських, благодійних організацій, інших організацій, які надають соціальні послуги, за місцем проживання або фактичного перебування особи, яка потребує сторонньої допомоги.

Не мають права на отримання соціальних послуг, навіть перебуваючи у складних життєвих обставинах, особи, які знаходяться на території України без законних підстав. Такими є, наприклад, особи, що нелегально в’їхали до України чи мешкають в країні за підробленими або чужими документами.

Що означає “соціальне обслуговування”?

Соціальне обслуговування – система соціальних заходів, яка передбачає сприяння, підтримку і послуги, що надають соціальні служби, окремим особам чи групам населення для подолання або пом’якшення життєвих труднощів, підтримки їх соціального статусу та повноцінної життєдіяльності.

Соціальне обслуговування є однією з двох основних, визначених законом, форм надання соціальних послуг. На відміну від другої основної форми – матеріальної допомоги, соціальне обслуговування передбачає конкретні дії надавачів соціальних послуг, спрямовані на задоволення потреб набувачів цих послуг – виконання робіт, побутова допомога психологічна допомога тощо.

Соціальне обслуговування здійснюється шляхом надання соціальних послуг:

- за місцем проживання особи (вдома);
- у стаціонарних інтернатних установах та закладах;
- у реабілітаційних установах та закладах;
- в установах та закладах денного перебування;
- в установах та закладах тимчасового або постійного перебування;
- у територіальних центрах соціального обслуговування;
- в інших закладах соціальної підтримки (догляду).

Якими є права отримувачів (клієнтів) соціальних послуг ?

Крім загальнозастосованих Конституцією та іншими законами прав, отримувачі соціальних послуг мають додаткові, конкретизовані Законом України “Про соціальні послуги”, права при одержанні соціальних послуг.

Зокрема, громадяни мають право на поважливе і гуманне ставлення з боку надавачів соціальних послуг; на вибір установи та форми соціального обслуговування; на отримання інформації щодо своїх прав, обов’язків та умов надання соціальних послуг; на згоду на надання соціальних послуг або відмову від їх надання; на конфіденційність інформації особистого характеру, що стала відомою надавачу соціальних послуг; на захист своїх прав і законних інтересів, у тому числі в судовому порядку.

Крім цього, отримувачі соціальних послуг можуть вимагати від надавачів соціальних послуг сумлінного надання послуг, дотримання ними основних принципів надання соціальних послуг, поваги гідності громадян, недопущення негуманних і дискримінаційних дій щодо громадян, які одержують соціальні послуги, надання особам, які обслуговуються, повної інформації про зміст і види соціальних послуг, збереження в таємниці інформації, отриманої в процесі виконання своїх обов’язків, а також тієї інформації, яка може бути використана проти особи, що обслуговується. І, найголовніше, це те, що особа, яка одержує соціальну послугу, оцінює її якість, та є учасником моніторингу надання соціальних послуг.

Чи можуть користувачі (клієнти) обирати постачальника соціальних послуг?

Особа, яка потребує надання соціальної послуги має право на вибір установи, яка надаватиме соціальну послугу, а також форми соціального обслуговування (у стаціонарній установі, вдома, у реабілітаційній установі, у закладі денного чи тимчасового перебування тощо).

Кожен отримувач соціальної послуги (клієнт) має також право на згоду на надання соціальних послуг та на відмову від них. Це означає, що наявність потреби особи в соціальних послугах сама по собі не тягне автоматичного їх надання. Має бути вільне волевиявлення особи, яка потребує соціальних послуг, щодо отримання таких послуг, щодо вибору конкретної соціальної служби – надавача цих послуг. Отримувач вправі також сам визначати, яку форму соціального обслуговування він обирає. Для того, щоб одержувати соціальні послуги, особа, яка їх потребує, повинна написати відповідну заяву до організації, яку вона обирає як надавача соціальних послуг.

Хто має право на отримання безкоштовних соціальних послуг та за яких умов?

Державні та комунальні соціальні служби надають безоплатні соціальні послуги таким трьом групам осіб:

- одиницею громадянам, тобто громадянам, які не мають рідних, які повинні забезпечити їм догляд і допомогу; і не здатним до самообслуговування у зв’язку з похилим віком, хворобою, інвалідністю.

- громадянам, чий середньомісячний сукупний дохід нижче встановленого прожиткового мінімуму і які знаходяться у складній життєвій ситуації у зв'язку зі стихійними лихами, катастрофами, які є біженцями внаслідок збройних та міжетнічних конфліктів, безробіттям та перебувають на обліку в державній службі зайнятості як такі, що шукають роботу;
 - дітям та молоді, які знаходяться у складній життєвій ситуації у зв'язку з інвалідністю, хворобою, сирітством, безпритульністю, малозабезпеченістю, конфліктами і жорстоким ставленням у сім'ї.
- Безоплатні соціальні послуги надаються в обсягах, визначених державними стандартами соціального обслуговування.

А кому можуть надаватися соціальні послуги за плату?

Порядок надання платних соціальних послуг та їх перелік затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 14 січня 2004 р. №12 "Про порядок надання платних соціальних послуг та затвердження їх переліку". Відповідно до зазначеної постанови, платні соціальні послуги надаються:

- особам, які знаходяться у складній життєвій ситуації у зв'язку зі стихійними лихами, катастрофами, які є біженцями внаслідок збройних та міжетнічних конфліктів, безробіттям та перебувають на обліку в державній службі зайнятості як такі, що шукають роботу, і мають середньомісячний сукупний дохід вищий від встановленого прожиткового мінімуму;
- особам, які у зв'язку з хворобою, інвалідністю чи похилим віком не здатні до самообслуговування і потребують сторонньої підтримки та мають родичів, які по закону зобов'язані їх утримувати і надавати допомогу;
- іншим особам, у тому числі іноземцям, і особам без громадянства, які потребують соціальних послуг та мають можливість їх оплачувати.

Перелік платних соціальних послуг (вичерпний)

1. Ведення домашнього господарства.
2. Придбання і доставка продовольчих, промислових та господарських товарів, медикаментів, книг і періодичних видань.
3. Організація харчування.
4. Надання послуги з використання ліжко-місця у закладах (установах), що надають соціальні послуги.
5. Надання у користування м'якого та твердого інвентарю.
6. Транспортні послуги.
7. Перукарські послуги.
8. Прання білизни та одягу.
9. Надання послуг із забезпечення технічними та іншими засобами реабілітації і здійснення їх ремонту.
10. Пошиття і ремонт одягу та взуття.
11. Надання послуг з виконання ремонтних робіт.
12. Надання допомоги у користуванні послугами зв'язку.
13. Надання допомоги у проведенні сільськогосподарських робіт, у тому числі з використанням сільськогосподарської техніки, догляд за свійськими тваринами.
14. Надання допомоги в оплаті комунальних послуг та здійсненні інших платежів.
15. Надання допомоги в оформленні документів та написанні листів.
16. Організація консультування з питань законодавства (оформлення правових документів, адвокатські та нотаріальні послуги).

17. Представництво інтересів в органах державної влади, установах, підприємствах та організаціях.
18. Освітні послуги.
19. Організація надання послуг спеціалістами-дефектологами.
20. Організація дозвілля.
21. Організація надання послуг з психодіагностики, психологічної корекції та психологічної реабілітації.
22. Здійснення профілактичних та санітарно-гігієнічних заходів за місцем проживання (перебування).
23. Забезпечення супроводження.
24. Організація надання консультацій лікарями за місцем проживання (перебування).
25. Допомога у працевлаштуванні (крім роботи за кордоном).

Хто і як може надавати платні соціальні послуги? Чи можуть державні постачальники соціальних послуг брати плату за послуги, які вони надають? Як саме і на якій підставі?

Платні соціальні послуги можуть надавати як державні, так і недержавні постачальники соціальних послуг.

Ні закон, ні постанова Кабінету Міністрів України не обмежують права суб'єкта, що надає соціальні послуги, у наданні платних соціальних послуг в залежності від форми власності.

Зазначеною вище постановою Кабінету Міністрів України встановлено, що платні соціальні послуги надають державні та комунальні підприємства, установи і заклади соціального обслуговування, юридичні особи, створені відповідно до законодавства, які не мають на меті отримання прибутку, та фізичні особи.

Однак, державні та комунальні соціальні заклади не можуть надавати послуги за плату особам у випадках та в обсягах, коли їм Законом гарантується надання безоплатних соціальних послуг.

Державні та комунальні заклади і установи можуть надавати соціальні послуги особам, які потребують соціальних послуг, але мають родичів, зобов'язаних їх за законом утримувати, та понад гарантовані державою обсяги за відповідну плату, якщо це передбачено їхнім положенням.

До якої із соціальних служб необхідно звертатись для вирішення того чи іншого питання, що стосується надання соціальних послуг?

У певній мірі це залежить від конкретної послуги, якої потребує особа, та від категорії клієнтів, до якої вона відноситься.

Соціальні послуги сьогодні надають установи і організації, які мають різну відомчу підпорядкованість, а також недержавні організації, які не мають на меті отримання прибутку, та, як правило, спеціалізуються на наданні окремих видів соціальних послуг.

Далі пропонуємо до Вашої уваги відомчу мережу організацій, закладів і установ, які надають соціальні послуги. Тут Ви побачите назву відомства, сферу компетенції та підпорядковані на місцях структури, які практично надають ті чи інші соціальні послуги.

Мережа відомств, що входять до соціальної сфери

Відомство	Сфера компетенції	Підпорядковані структури
<u>Міністерство праці та соціальної політики України</u>	Реалізація державної соціальної політики у сфері праці, зайнятості, соціального захисту, соціального страхування, координація соціальної допомоги та обслуговування людей похилого віку, інвалідів, ветеранів війни та праці та інших вразливих груп населення	<ul style="list-style-type: none"> • Державна служба зайнятості з мережею територіальних центрів зайнятості • Територіальні інспекції охорони праці • Мережа обласних, міських та районних управлінь праці та соціального захисту населення • Територіальні центри соціального обслуговування пенсіонерів та одиноких непрацездатних громадян • Дитячі будинки-інтернати • Будинки-інтернати для громадян похилого віку та інвалідів • Спеціалізовані будинки-інтернати, у тому числі інтернати психоневрологічного профілю • Пансіонати для ветеранів війни та праці • Протезно-ортопедичні підприємства • Центри соціальної та професійної реабілітації інвалідів • Заклади соціального захисту для бездомних громадян та осіб, звільнених з місць позбавлення волі
<u>Міністерство України у справах сім'ї, молоді та спорту</u>	Реалізація державної молодіжної політики, політики у сфері фізкультури та спорту, координація надання соціальних послуг дітям та молоді, сприяння гендерній рівності	<ul style="list-style-type: none"> • Державна соціальна служба для сім'ї, дітей та молоді • Республіканський (АР Крим), обласні, районні, міські, районні у містах, селищні й сільські соціальні служби для сім'ї, дітей та молоді (раніше - центри соціальних служб для молоді) із мережею спеціалізованих формувань • Центри соціально-психологічної допомоги • Соціальні центри матері та дитини • Центри соціально-психологічної реабілітації дітей та молоді з функціональними обмеженнями • Соціальні гуртожитки для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування • Центри для ВІЛ-інфікованих дітей та молоді • Державний департамент з усиновлення та захисту прав дитини
<u>Міністерство охорони здоров'я України</u>	Реалізація державної політики у сфері охорони здоров'я, координація медичного обслуговування, охорони громадського здоров'я та підготовки кадрів для галузі	<ul style="list-style-type: none"> • Будинки дитини (для дітей до трьох років) • Центри медико-соціальної реабілітації неповнолітніх (лікування від наркоманії, токсикоманії, алкоголізму, психосоціальна реабілітація та корекція) • Хоспіси (заклади для надання медико-соціальної допомоги невиліковно хворим) • Центри профілактики та боротьби зі СНІДом
<u>Міністерство освіти і науки України</u>	Реалізація державної політики у сфері освіти та науки, координація освітньої діяльності, дошкільна, середня, спеціальна, вища і післядипломна освіта	<ul style="list-style-type: none"> • Дитячі оздоровчі табори • Школи-інтернати для дітей-сиріт (7-17 років) • Спеціалізовані школи-інтернати (для дітей 7-15 років з різними видами захворювань та дітей, які мають складнощі у навчанні) • Професійно-технічні заклади освіти • Школи соціальної реабілітації неповнолітніх • Професійні училища соціальної реабілітації неповнолітніх • Територіальні управління з питань надзвичайних ситуацій
<u>Міністерство України з питань надзвичайних ситуацій</u>	надання допомоги, потерпілим від аварій, катастроф, стихійного лиха тощо, в тому числі координація частини "чорнобильських" соціальних програм	<ul style="list-style-type: none"> • Територіальні управління з питань надзвичайних ситуацій
<u>Міністерство внутрішніх справ України</u>	Забезпечення особистої безпеки громадян та правопорядку, боротьба з поширенням наркотиків, участь у наданні соціальної та правової допомоги громадянам	<ul style="list-style-type: none"> • Кримінальна міліція у справах неповнолітніх • Приймальники-розподільники для неповнолітніх
<u>Державний департамент з питань виконання покарань</u>	Забезпечення відбуття покарання та ресоціалізації тих, хто скоїв злочини, забезпечення примусового лікування засуджених, хворих на алкоголізм та наркоманію	<ul style="list-style-type: none"> • Виховно-трудова колонія

Які заклади надають соціальні послуги людям літнього віку?

В основному це такі державні та комунальні заклади, як:

– територіальний центр соціального обслуговування пенсіонерів та одиноких непрацездатних громадян – це спеціальна державна (або комунальна) установа, що надає біля 45 видів послуг одиноким та самотньо проживаючим непрацездатним громадянам, пенсіонерам, інвалідам та іншим соціально-незахищеним громадянам, які перебувають у складних життєвих обставинах. Соціальні послуги надаються через відділення соціальної допомоги вдома, відділення медико-соціальної та соціально-побутової реабілітації, стаціонарні відділення, відділення організації надання грошової та натуральної допомоги та інші структурні підрозділи, соціально спрямовані на підтримання життєдіяльності і соціальної активності клієнтів;

– будинок-інтернат загального профілю для громадян похилого віку та інвалідів – стаціонарна соціально-медична установа загального типу для постійного проживання громадян похилого віку, ветеранів війни та праці, інвалідів, які потребують постійного стороннього догляду, побутового і медичного обслуговування;

– спеціальний будинок-інтернат для громадян похилого віку та інвалідів – стаціонарна соціально-медична установа, призначена для постійного проживання осіб похилого віку, переважно з числа особливо небезпечних рецидивістів та інших осіб, за якими, відповідно до чинного законодавства, встановлено адміністративний нагляд, інвалідів та громадян похилого віку з числа колишніх засуджених, які потребують не тільки побутового та медичного обслуговування, а й цілеспрямованого виховного впливу, а також для громадян, яких за рішенням місцевих органів виконавчої влади переводять з інших інтернатних установ загального типу за систематичне порушення громадського порядку, вживання алкоголю та інших токсичних препаратів, бійки тощо;

– геріатричний пансіонат – стаціонарна соціально-медична установа для проживання осіб з вираженими віковими порушеннями психіки, підтвердженими висновком лікувально-консультативної комісії органів охорони здоров'я;

– пансіонат для ветеранів війни та праці – стаціонарна соціально-медична установа інтернатного типу підвищеної комфортності.

Як проміжна ланка між стаціонарним доглядом і доглядом у громаді створюються спеціалізовані житлові будинки для ветеранів та інвалідів. Вони нагадують закордонні будинки компактного проживання, але розраховані на значно більшу кількість мешканців і не орієнтовані на їх активну участь в управлінні будинком. Хоча ці заклади у певній мірі розв'язують соціально-побутові та соціально-медичні проблеми людей похилого віку, однак вони не враховують сучасного розуміння старості як активного етапу в житті людини.

А які заклади надають соціальні послуги людям з функціональними обмеженнями (інвалідам) ?

Особи, які мають функціональні обмеження і їм встановлено групу інвалідності, можуть користуватися низкою державних соціальних служб – залежно від віку та стану здоров'я. Інвалідів дорослого віку можуть обслуговувати територіальні центри, будинки-інтернати, центри соціальної, соціально-психологічної і професійної реабілітації.

Для людей із психічними захворюваннями є спеціалізовані стаціонарні соціально-медичні заклади – психоневрологічні інтернати, призначені для постійного проживання громадян, які у зв'язку з психічним захворюванням потребують стороннього догляду і медичних послуг.

Останніми роками в Україні створено мережу державних реабілітаційних закладів і установ. Сьогодні вона налічує майже 600 установ, які підпорядковані системі Мінпраці, Міносвіти, Охорони

здоров'я, Міністерства молодіспорту, або створені громадськими організаціями інвалідів. Базовим центром професійної реабілітації є Всеукраїнський центр професійної реабілітації інвалідів.

А дітям із функціональними обмеженнями (діти-інваліди)?

Традиційно в Україні діти-інваліди або виховуються вдома, або потрапляють до таких спеціалізованих стаціонарних закладів, як:

будинки дитини – дошкільний заклад системи охорони здоров'я для медико-соціального захисту дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, а також для дітей з вадами фізичного та (або) розумового розвитку від народження до трьох (для здорових дітей) та до чотирьох (для хворих дітей) років;

дитячий будинок-інтернат – соціально-медична установа для постійного проживання дітей віком від 4 до 18 років з вадами фізичного або розумового розвитку, які потребують стороннього догляду, побутового і медичного обслуговування;

спеціальна загальноосвітня школа, школа-інтернат – загальноосвітній навчальний заклад для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку.

Така система не могла задовольнити потреби дітей та їх родин. Тому Україна стала на шлях розвитку нестационарної допомоги. Щороку збільшується кількість центрів (відділень) ранньої соціальної реабілітації дітей-інвалідів (так званих центрів раннього втручання). Такі центри – це спеціальні навчально-виховні заклади, що здійснюють роботу з реабілітації, соціальної адаптації та реабілітації у поєднанні з навчанням та вихованням дітей з фізичними або розумовими вадами без відриву їх від сім'ї із залученням до участі в реабілітаційному процесі батьків, інших членів сім'ї дитини. Базовим центром ранньої соціальної реабілітації є Державний комплекс соціальної реабілітації дітей-інвалідів у м. Миколаєві.

Послуги дітям і молоді з функціональними обмеженнями надають також і державні центри соціальних служб для молоді, які, зокрема, здійснюють соціальний супровід сімей.

Які установи опікуються дітьми, що залишилися без батьківського піклування?

Для медико-соціального захисту здорових дітей-сиріт, дітей, які залишилися без піклування батьків, віком від народження до трьох років у системі охорони здоров'я функціонують **будинки дитини загального типу**.

Крім дітей зазначеної категорії, у цих будинках можуть знаходитись діти, які мають сім'ю, проте утримання та виховання їх у сім'ї з поважних причин (хвороба годувальника, тривале відрядження, навчання тощо) неможливе, а також діти із затримкою розумового та фізичного розвитку внаслідок несприятливих умов виховання.

Спеціалізовані будинки дитини функціонують для медико-соціального захисту дітей-сиріт, дітей, які залишились без піклування батьків, з вадами фізичного та розумового розвитку віком від народження до чотирьох років, а також:

- з органічним ураженням нервової системи та порушенням психіки;
- з органічним ураженням центральної нервової системи, в тому числі з дитячим церебральним паралічем без порушення психіки;
- з порушенням функції опорно-рухового апарату та іншими вадами фізичного розвитку без порушення психіки;
- з порушенням слуху та мови;
- з порушенням мови;
- з порушенням зору (сліпі, слабозорі);
- тубінфікованих, хворих з малими та згасаючими формами туберкульозу, ВІЛ-інфікованих.

Загальноосвітні школи-інтернати для дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування – це загальноосвітні навчальні заклади, що забезпечують реалізацію права дітей, які потребують соціальної допомоги, на загальну середню освіту.

Санаторні та спеціальні загальноосвітні школи (школи-інтернати) – це загальноосвітні навчальні заклади з відповідним медичним профілем, що забезпечують реалізацію права дітей, які потребують тривалого лікування та реабілітації, на загальну середню освіту.

Направлення дітей та підлітків до санаторних шкіл-інтернатів проводиться один раз на рік до 1 серпня.

Які документи необхідно подати, щоб навчатися у таких школах-інтернатах?

Зарахування дітей проводиться наказом директора школи-інтернату на підставі таких документів:

- направлення відповідного органу управління освітою (для санаторних шкіл-інтернатів із зазначенням рекомендованого терміну);
- заява батьків або осіб, які їх замінюють;
- копія свідоцтва про народження дитини;
- особова справа (витяг з особової справи), документ про наявний рівень освіти (крім дітей, які зараховуються до першого класу);
- витяг з історії розвитку дитини (ф. 112/о) з даними про результати аналізів (загальний аналіз крові та сечі, мазок із зіву на дифтерію, аналіз калу на дезгрупу, яйця глистів, зшкребок на ентеробіоз);
- копія форми 063/о про профілактичні щеплення;
- довідка дільничного лікаря про відсутність інфекційних захворювань у будинку, де проживає дитина (дійсна протягом 3 днів);
- довідка про стан матеріального забезпечення сім'ї для всіх дітей при зарахуванні до школи-інтернату та для дітей із малозабезпечених сімей при зарахуванні до санаторної школи-інтернату.

Для зарахування до санаторної школи-інтернату, крім документів, зазначених вище, подаються:

- висновок лікарсько-консультативної комісії дитячої поліклініки (психоневрологічного або туберкульозного диспансеру, центру медико-соціальної реабілітації дітей);
- витяг з історії хвороби дитини;
- висновок обласного (міського) дитячого спеціаліста в залежності від профілю санаторної-школи інтернату.

Для зарахування до санаторної школи-інтернату для дітей з психоневрологічними захворюваннями додаються:

- витяг з протоколу засідання психолого-медико-педагогічної консультації; висновок дитячого психіатра;
- витяг з історії хвороби, якщо дитина перебувала на лікуванні в психоневрологічному стаціонарі.

Для зарахування до санаторної школи-інтернату для дітей, хворих на сколіоз, додаються:

- висновок дитячого ортопеда;
- рентгенознімки хребта.

Для зарахування до санаторної школи-інтернату для дітей із захворюваннями серцево-судинної системи додається висновок дитячого кардіолога.

Для зарахування до санаторної школи-інтернату для дітей з хронічними неспецифічними захворюваннями органів дихання додається висновок дитячого пульмонолога.

Для зарахування до санаторної школи-інтернату для дітей з малими і неактивними (фаза згасання) формами туберкульозу додаються:

- санаторно-курортна картка, видана районним тубдиспансером або поліклінікою;
- висновок головного дитячого фтизіатра.

Для зарахування до санаторної школи-інтернату для дітей з хронічними неспецифічними захворюваннями органів травлення додається висновок дитячого гастроентеролога на підставі відповідних обстежень (фіброгастродуоденоскопія, кислотність шлункового соку, фракційне дослідження жовчі, аналіз калу на дисбактеріоз, яйця глистів, лямблії).

Для зарахування до санаторної школи-інтернату для дітей, хворих на цукровий діабет, додається висновок дитячого ендокринолога на підставі результатів відповідних обстежень (рівень цукру в крові, сечі, добове навантаження цукру).

Окрім того, зараз все більшого поширення набувають такі більш сучасні форми опіки, як:

дитячий будинок сімейного типу – окрема сім'я, створена за бажанням подружжя або окремої особи, яка не перебуває у шлюбі, які беруть на виховання та спільне проживання не менше 5 дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування;

приймомна сім'я – сім'я, яка добровільно взяла із закладів для дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, від 1 до 4 дітей на виховання та спільне проживання (за кордоном такі сім'ї часто називають фостерними, від англ. foster – вирощувати).

Де вирішуються соціальні проблеми, які стосуються молоді?

Ці питання перебувають у центрі уваги різних відомств і державних соціальних служб. Назвемо лише деякі з них:

Загальноосвітня школа чи професійне училище соціальної реабілітації – спеціальні навчально-виховні заклади для неповнолітніх, які потребують особливих умов виховання. До цих закладів можуть направлятися особи, які вчинили злочин у віці до 18 років, або правопорушення до досягнення віку, з якого настає кримінальна відповідальність;

Центр медико-соціальної реабілітації неповнолітніх – лікувально-реабілітаційний заклад для неповнолітніх, які вживають алкоголь, наркотичні засоби і психотропні речовини, а також для неповнолітніх, які за станом здоров'я не можуть бути направлені до загальноосвітніх шкіл чи професійних училищ соціальної реабілітації. Основні завдання центру – лікування від наркоманії, токсикоманії, алкоголізму, психосоціальна реабілітація та корекція;

Центр соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді є спеціальним закладом, що надає соціальні послуги сім'ям, дітям та молоді, які перебувають у складних життєвих обставинах та потребують сторонньої допомоги. Основною метою діяльності центру є надання психологічних, соціально-педагогічних, соціально-медичних, соціально-економічних, інформаційних і юридичних послуг сім'ям, дітям та молоді.

Центр соціально-психологічної допомоги є закладом, де надаються невідкладні психологічні, соціально-побутові, соціально-педагогічні, соціально-медичні, соціально-економічні, інформаційні і юридичні послуги, послуги з працевлаштування осіб, які перебувають у складних життєвих обставинах;

Спеціалізовані соціальні служби підтримки сім'ї – експериментальні соціальні служби, головним завданням яких є надання ретельно спланованої підтримки сім'ям у кризі з високим ступенем незадоволених потреб дітей, що ставить під загрозу їхнє перебування у власній родині.

Загалом, **соціальна робота з сім'ями** – пріоритетний напрямок діяльності державних соціальних служб для дітей, сімей та молоді.

Куди можуть звернутися за отриманням соціальних послуг такі категорії громадян як бездомні та особи, які звільнилися із місць позбавлення волі?

Система соціальних установ для такої категорії громадян тільки-но починає формуватися. Це можуть бути центр реінтеграції бездомних громадян, будинок нічного перебування чи центр

соціальної адаптації осіб, звільнених з місць позбавлення волі.

Вони організуються та фінансуються місцевою владою, недержавними та релігійними організаціями. Насамперед, це притулки для бездомних та центри адаптації чи ресоціалізації, що функціонують здебільшого у таких великих містах як Київ, Одеса, Запоріжжя, Дніпропетровськ та деяких інших містах.

Останніми роками в Україні розпочато створення системи соціальної адаптації для **людей, які звільняються з місць позбавлення волі**. Так, нормативно-правовими актами передбачено створення центрів соціальної адаптації, будинків нічного або тимчасового перебування звільнених осіб, які можуть утворюватися та утримуватися за рахунок добровільних пожертв підприємств, установ, організацій, релігійних об'єднань і внесків окремих громадян. Якщо у Вас виникли такі питання, звертайтеся за інформацією до місцевих органів влади чи до управлінь праці та соціального захисту населення.

Які документи необхідно подати задля того, щоб отримати соціальні послуги від державних суб'єктів, та яким є порядок цього подання?

Є кілька типів державних та комунальних суб'єктів, які надають соціальні послуги. Для отримання соціальних послуг, що надаються державними та комунальними суб'єктами, особа, яка їх потребує, має звернутися з письмовою заявою про необхідність надання конкретної соціальної послуги до установи, яка таку послугу надає, або до органу державної виконавчої влади за місцем проживання.

Через **територіальні центри соціального обслуговування пенсіонерів та одиноких непрацездатних громадян** надаються соціальні послуги пенсіонерам, інвалідам, одиноким непрацездатним громадянам та іншим соціально незахищеним громадянам вдома, в умовах стаціонарного, тимчасового та денного перебування.

Як працюють територіальні центри та які послуги надають ?

Для організації надання необхідних соціальних послуг людям літнього віку та одиноким непрацездатним громадянам в кожному районі, місті, районах міст працюють територіальні центри соціального обслуговування пенсіонерів та одиноких непрацездатних громадян.

А у структурі територіальних центрів діють:

- відділення соціальної допомоги вдома;
- відділення соціально-побутової реабілітації;
- відділення медико-соціальної реабілітації;
- стаціонарні відділення для тимчасового і постійного проживання;
- відділення по наданню грошової та натуральної допомоги;
- спеціалізовані відділення для надання соціальних послуг інвалідам з психічними розладами, що почали створюватися протягом останніх років.

Крім вищезазначених відділень також можуть організуватися :

- житлові будинки з комплексом служб соціально-побутового призначення та цілодобовим медичним обслуговуванням;
- лікувально-виробничі майстерні;
- їдальні;
- магазини тощо.

При необхідності малозабезпечені громадяни похилого віку забезпечуються безкоштовними гарячими обідами, отримують грошову та натуральну допомогу продуктами харчування, одягом, взуттям, паливом, отримують послуги перукарів, майстрів по пошиву та ремонту одягу, взуття, ремонтів будівель, теле-радіоапаратури тощо.

Для отримання таких послуг необхідно звертатися до **територіального центру соціального обслуговування пенсіонерів та одиноких непрацездатних громадян** при управлінні праці та соціального захисту населення районної державної адміністрації.

Для одержання соціальних послуг у територіальному центрі необхідно подати:

- особисту заяву
- картку медичного огляду
- акт обстеження матеріально-побутових умов проживання (складуть працівники територіального центру разом із депутатом за місцем проживання).

До числа одиноких непрацездатних громадян відносяться громадяни, в тому числі подружжя, які не мають працездатних родичів, зобов'язаних за законом їх утримувати.

У відділеннях соціально-побутової та медико-соціальної реабілітації територіальних центрів соціального обслуговування пенсіонерів та одиноких непрацездатних громадян надаються соціальні послуги непрацездатним громадянам незалежно від сімейного стану, які не потребують постійного стороннього догляду і не мають медичних протипоказань для перебування в колективі. Для одержання послуг у таких відділеннях необхідно подати:

- особисту заяву
- карту медичного огляду
- пред'явити паспорт чи інший документ, що посвідчує особу.

Хто приймається на обслуговування до стаціонарного відділення територіального центру?

До стаціонарного відділення на постійне проживання, повне державне утримання приймаються одинокі непрацездатні громадяни, які не мають працездатних дітей і за станом здоров'я потребують постійного стороннього догляду, соціального обслуговування та медичної допомоги за путівкою (направленням) управління праці та соціального захисту населення районної, районної у містах Києві та Севастополі державної адміністрації. Путівка видається на підставі:

- заяви одинокого непрацездатного громадянина про прийом його до стаціонарного відділення
- медичної карти
- довідки про розмір призначеної пенсії
- довідки про склад сім'ї (за формою N 3)
- паспорта.

При наявності вільних місць до стаціонарного відділення на загальних підставах можуть прийматися непрацездатні громадяни, які тимчасово втратили здатність до самообслуговування, терміном до 6 місяців.

Які можуть бути протипоказання для обслуговування у територіальному центрі?

Протипоказаннями для прийняття на обслуговування у територіальному центрі є:

- онкологічні захворювання III, IV клінічної групи;
- гострі інфекційні захворювання;
- тяжкі психічні розлади, при яких особа потребує лікувальних заходів в умовах психіатричного стаціонару, денного стаціонару для психічно хворих, стаціонару на дому під наглядом медичного психіатричного закладу або потребує активного динамічного диспансерного нагляду з боку психіатричного закладу, вчиняє чи виявляє реальні наміри вчинити дії, що являють собою безпосередню небезпеку для неї чи оточуючих;
- наркоманія та алкоголізм.

У випадку захворювання особи на інфекційні захворювання, що передаються статевим шляхом, туберкульоз або ВІЛ-інфекцію /СНІД/ рішення щодо наявності протипоказань для прийняття на обслуговування приймається комісією у складі лікаря лікувального закладу відповідного профілю та лікаря-епідеміолога.

Кому та на яких підставах надаються послуги у будинках-інтернатах?

Громадяни похилого віку, ветерани війни та праці, інваліди, які потребують стороннього догляду, побутового і медичного обслуговування можуть одержати послуги у будинку-інтернаті, де забезпечуються належні умови для проживання, соціально-побутового обслуговування, надання медичної допомоги. На державне утримання до будинку-інтернату приймаються особи, яким, згідно з медичним висновком, не протипоказане перебування у будинку-інтернаті та які не мають працездатних родичів, зобов'язаних їх утримувати за законом.

Для одержання дозволу на поселення до будинку-інтернату необхідно подати до управління праці та соціального захисту населення за місцем проживання такі документи:

- особисту заяву громадянина похилого віку чи інваліда про його прийняття до будинку-інтернату;
- паспорт (або інший документ, що засвідчує особу);
- медичну картку про стан здоров'я з висновком про необхідність стороннього догляду;
- довідку про розмір призначеної пенсії;
- довідку про склад сім'ї (за встановленою формою №3);
- довідку медико-соціальної експертної комісії про групу інвалідності особи, яка приймається до будинку-інтернату (за наявності групи інвалідності).

На підставі зазначених документів Головне управління праці та соціального захисту населення обласної держадміністрації видає **путівку на поселення в будинок-інтернат**.

Чи можуть бути поселені в будинок-інтернат особи, які мають родичів, зобов'язаних за законом їх утримувати?

Як виняток, до будинку-інтернату можуть бути прийняті особи похилого віку та інваліди, які мають працездатних дітей або родичів, зобов'язаних, відповідно до чинного законодавства, утримувати їх, якщо вони (родичі) з об'єктивних причин не можуть цього робити. У такому разі щодо кожного окремого випадку, на підставі підтверджувальних документів, приймається рішення колегії головного управління праці та соціального захисту населення обласної держадміністрації.

До будинку-інтернату за наявності там вільних місць і за умов стовідсоткового відшкодування витрат на утримання можуть бути прийняті особи, які мають працездатних дітей або родичів, які, відповідно до чинного законодавства, зобов'язані їх утримувати.

Які соціальні послуги надаються у Центрі соціально-психологічної допомоги?

У Центрі соціально-психологічної допомоги надаються невідкладні психологічні, соціально-побутові, соціально-педагогічні, соціально-медичні, соціально-економічні, інформаційні і юридичні послуги, послуги з працевлаштування осіб, які перебувають у складних життєвих обставинах. Зазначені послуги надаються для сприяння якнайшвидшому поверненню до нормальних умов життєдіяльності.

Зарахування до центру осіб, які перебувають у кризовому стані (зокрема спричиненому стихійним лихом, учиненням стосовно них злочину, насильством в сім'ї), провадиться на підставі заяви або за письмовим направленням будь-якого структурного підрозділу місцевого органу виконавчої влади або органу місцевого самоврядування за наявності паспорта або іншого документа, що посвідчує особу.

Надання необхідної допомоги здійснюється центром цілодобово. Максимальний строк перебування особи у центрі становить 90 діб.

Чи є протипоказання для надання послуг у Центрі соціально-психологічної допомоги?

До центру не приймаються особи:

- які перебувають в стані алкогольного або наркотичного сп'яніння;
- із симптомами хвороби в гострому періоді або в період загострення хронічних захворювань;
- психічно хворі.

Які соціальні послуги надаються у Центрі професійної, медичної та соціальної реабілітації інвалідів?

У Центрі професійної, медичної та соціальної реабілітації інвалідів надаються послуги професійного, медичного та реабілітаційного спрямування інвалідам незалежно від віку, які мають відповідні медичні показання. На тимчасове перебування до Центру приймаються особи за власним бажанням, які є інвалідами I-III групи і мають направлення медичної установи.

Медичні показання для клієнтів Центру професійної, медичної та соціальної реабілітації інвалідів:

- наслідки черепно-мозкових травм
- неврологічні захворювання (ВСД, цереброваскулярна патологія, хронічні
- захворювання периферійної нервової системи)
- наслідки перенесених нейроінфекцій;
- неврози і неврозоподібний стан;
- хронічні захворювання внутрішніх органів (серцево-судинні, шлунково-
- кишкові, легеневі, сечостатевої та опорно-рухового апарату);
- наслідки травм і поранень опорно-рухового апарату і внутрішніх органів.

Які установи чи організації надають соціальні послуги для людей з ВІЛ/Снідом?

Для людей, які живуть з ВІЛ/СНІД, існують спеціалізовані Центри профілактики та боротьби зі СНІДом, підпорядковані Міністерству охорони здоров'я. Передбачається, що ця група клієнтів соціальної роботи може обслуговуватися іншими соціальними закладами – для молоді, сімей, дітей-інвалідів тощо.

Центр для ВІЛ-інфікованих дітей та молоді проводить роботу із соціальної адаптації ВІЛ-інфікованих дітей та молоді, надає ВІЛ-інфікованим дітям і їх батькам або особам, що їх замінюють, та молоді різні види соціальних послуг (соціально-побутові, психологічні, соціально-педагогічні, соціально-медичні, юридичні та інформаційні).

Для зарахування до Центру необхідно подати заяву на ім'я керівника Центру одним з батьків дитини або особи, що їх замінює чи повнолітньої дієздатної особи та медичну довідку про стан здоров'я, пред'явити паспорт або інший документ, що засвідчує особу.

Служба роботи з ін'єкційними споживачами наркотиків надає соціальні послуги ін'єкційними споживачами наркотиків та членам їх сімей. Перелік служб роботи з ін'єкційними споживачами наркотиків та місце їх розташування див. у додатку.

Служба соціальної підтримки сімей надає соціально-психологічні, соціально-економічні, юридичні і психологічні послуги:

- сім'ям з дітьми, які опинились у складних життєвих обставинах і не в змозі подолати їх за допомогою власних засобів та можливостей, у зв'язку з інвалідністю батьків або дітей, вимушеною міграцією, наркотичною або алкогольною залежністю одного з членів сім'ї, його перебуванням у місцях позбавлення волі, ВІЛ-інфекцією, насильством у сім'ї, безпритульністю, сирітством, зневажливим ставленням і складними стосунками в сім'ї, безробіттям одного з членів сім'ї, якщо він зареєстрований в державній службі зайнятості як такий, що шукає роботу;

- сім'ям, у яких існує ризик передачі дитини до закладів для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування;
- неповнолітнім самотніми матерями (батькам), яким потрібна підтримка;
- сім'ям, члени яких мають досвід перебування в інтернатних закладах;
- матерям, які мають намір відмовитися від новонароджених дітей;
- дітям-сиротам та дітям, позбавленим батьківського піклування, випускникам інтернатних закладів, їхнім опікунам та піклувальникам;
- прийомним сім'ям, дитячим будинкам сімейного типу.

У **Центрах соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді** надаються психологічні, соціально-педагогічні, соціально-медичні, соціально-економічні, інформаційні та юридичні послуги сім'ям, дітям та молоді, які перебувають у складних життєвих обставинах та потребують сторонньої допомоги.

Мережа таких центрів складається з республіканського (Автономної Республіки Крим), обласних, Київського та Севастопольського міських, районних, міських, районних у містах, селищних та сільських центрів.

Де можуть отримати соціальні послуги (інформацію чи консультацію) особи без постійного місця проживання?

Облік громадян, що не мають житлового приміщення (будинку, квартири, кімнати тощо), яке вони можуть використовувати для проживання, перебування і в якому можуть бути зареєстровані ведеться у Центрі обліку бездомних громадян.

У Центрі надаються зазначеним особам інформаційні, правові та інші консультаційні послуги, а також допомога у відновленні їх документів, майнових і житлових прав, сприяння у працевлаштуванні.

Послуги надаються бездомним громадянам України, що досягли 18 річного віку, особам без громадянства, які постійно на законних підставах проживали, а після втрати права на житло продовжують проживати на території України на підставі письмової заяви бездомного.

Безпритульні діти, що звертаються до Центру, у супроводі його працівників направляються до притулків для неповнолітніх служби у справах неповнолітніх. У разі звернення до Центру бездомних громадян з дітьми, діти направляються до зазначених притулків лише за згодою батьків.

Які документи необхідно подати задля того, щоб отримати соціальні послуги від недержавних суб'єктів, та яким є порядок цього подання?

Для отримання соціальних послуг, що надаються недержавними суб'єктами, особа, яка їх потребує, звертається до відповідного недержавного суб'єкта, чії послуги вона бажає отримати. Порядок такого звернення – усний чи письмовий, визначає недержавний надавач соціальних послуг у своїх статутних документах.

З особою, яка бажає отримувати соціальні послуги, недержавний суб'єкт, який ці послуги надаватиме, повинен заключити відповідну угоду, в якій зазначити права та обов'язки обох сторін та процедуру надання соціальної послуги.

Якщо послуги недержавним суб'єктом будуть надаватися за бюджетні кошти, особа, яка має право на безоплатні соціальні послуги, до заяви про надання послуг, повинна додати документи, які підтверджують статус особи, яка має право на безоплатні соціальні послуги.

На сьогодні прикладом надання соціальних послуг недержавними організаціями є діяльність служб Товариства Червоного Хреста, а також деяких інших громадських організацій.

Як можуть фізичні особи, що надають соціальні послуги, отримувати за це плату? Які документи необхідні для цього?

Чинне законодавство України передбачає можливість отримання плати за надання соціальних послуг фізичними особами. Зокрема, постановою Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2004 р. №558 затверджено “Порядок призначення і виплати компенсації фізичним особам, які надають соціальні послуги” (надалі – Порядок). Зазначеним документом передбачено, що непрацюючим фізичним особам, які постійно надають соціальні послуги громадянам похилого віку, інвалідам, дітям-інвалідам, хворим, які не здатні до самообслуговування і потребують постійної сторонньої допомоги (крім осіб, що обслуговуються соціальними службами), призначається щомісячна компенсаційна виплата.

Компенсація призначається виходячи з прожиткового мінімуму для працездатних осіб у розмірі 15% – фізичним особам, які надають соціальні послуги інвалідам I групи; 10% – фізичним особам, які надають соціальні послуги громадянам похилого віку, інвалідам II групи та дітям-інвалідам; 7% – фізичним особам, які надають соціальні послуги інвалідам III групи та хворим, які не здатні до самообслуговування і потребують постійної сторонньої допомоги.

Які документи необхідно подати, щоб отримувати зазначену компенсацію?

Для призначення компенсації до управління праці та соціального захисту населення за місцем проживання особи, якій надаються соціальні послуги подаються такі документи:

- 1) непрацюючою фізичною особою, яка надає соціальні послуги:
 - заява про згоду надавати соціальні послуги;
 - паспорт або інший документ, що посвідчує особу;
 - висновок лікарсько-консультаційної комісії про те, що стан її здоров'я дозволяє постійно надавати соціальні послуги;
 - копія трудової книжки;
 - копія довідки органу державної податкової служби про те, що особа не займається підприємницькою діяльністю;
 - копія довідки органу державної податкової служби про відсутність даних про доходи цієї особи.
- 2) особою, яка потребує надання соціальних послуг:
 - заява про необхідність надання соціальних послуг;
 - паспорт або інший документ, що посвідчує особу;
 - висновок лікарсько-консультаційної комісії про необхідність постійного стороннього догляду та нездатність особи до самообслуговування;
 - інвалідом – копія довідки медико-соціальної експертної комісії про групу інвалідності;
- 3) законним представником дитини, яка потребує надання соціальних послуг:
 - заява про необхідність надання соціальних послуг;
 - копія свідоцтва про народження дитини;
 - висновок лікарсько-консультаційної комісії про необхідність постійного стороннього догляду та нездатність дитини до самообслуговування.

Кому не може призначатися компенсація за надання соціальних послуг?

Компенсація не виплачується фізичним особам, які надають послуги особам, яким відшкодовуються витрати на надання послуг по догляду відповідно до Законів України “Про загальнообов’язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності”, “Про психіатричну допомогу”, “Про державну соціальну допомогу інвалідам з дитинства та дітям-інвалідам”, пункту 2 постанови Кабінету Міністрів України “Про підвищення розмірів державної допомоги окремим категоріям громадян” та особам, які надають соціальні послуги на платній основі.

Чи може фізична особа надавати соціальні послуги одночасно кільком особам?

Якщо фізична особа бажає і може надавати соціальні послуги кільком особам, з нею можна заключити трудову угоду. У такому випадку вступають у дію загальнозастосовані норми трудового і цивільного законодавства.

Якщо ця фізична особа – суб'єкт підприємницької діяльності, вона повинна заключити угоду з підприємством, установою, організацією (соціальною службою) з якою планує співпрацювати, або безпосередньо з особою, яка потребує соціальних послуг, про надання платних послуг, в якій обумовити порядок надання соціальних послуг, розмір та порядок оплати. При цьому слід пам'ятати, що зробити це вона зможе лише після врегулювання питання ліцензування діяльності по наданню соціальних послуг.

Чи зараховується період догляду до страхового стажу непрацюючій працездатній фізичній особі, яка надає соціальні послуги?

Чинним законодавством зарахування до страхового стажу періоду надання фізичною особою соціальних послуг не передбачено. Це питання потребує доопрацювання в частині перерахування внесків до Пенсійного фонду України. Одночасно, Міністерство праці та соціальної політики України розглядає проект Закону України "Про внесення змін Закону України "Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування" (щодо деяких питань пенсійного забезпечення інвалідів та осіб, які здійснюють догляд за ними), внесеного на розгляд народним депутатом В. Сушкевичем, метою якого є врегулювання питання зарахування страхового стажу для працездатних осіб, які надають соціальні послуги категоріям громадян, передбачених постановою Кабінету Міністрів України від 29.04.04. №558 "Про затвердження Порядку призначення і виплати компенсації фізичним особам, які надають соціальні послуги".

Чи мають право на грошову компенсацію за надання соціальних послуг особи, які перебувають на обліку в центрі зайнятості і отримують допомогу по безробіттю, та які не отримують цієї грошової компенсації?

Однією з вимог отримання компенсаційної виплати є наявність статусу непрацюючої особи, що підтверджується копією трудової книжки та наданням довідки органу податкової служби про те, що особа не займається підприємницькою діяльністю, і не отримує доходу.

Перебування громадянина на обліку в службі зайнятості не являється підприємницькою діяльністю, отже отримання допомоги по безробіттю, не є доходом за підприємницьку діяльність.

Таким чином, безробітні, які перебувають на обліку в службі зайнятості, мають право на отримання компенсаційної виплати. (Те саме стосується тих, хто не отримує допомоги по безробіттю.)

Чи має право на призначення грошової компенсації за надання соціальних послуг фізична особа, яка постійно проживає з хворою матір'ю і здійснює за нею догляд, але зареєстрована в іншій області?

На призначення та виплату грошової компенсації фізичній особі, яка надає соціальні послуги, мають право громадяни України, та особи без громадянства, які перебувають в Україні на законних підставах.

Місце реєстрації отримувача компенсації значення не має. Головним є забезпечення постійності, систематичності та якості надання соціальних послуг.

Чи має право на призначення грошової компенсації за надання соціальних послуг фізична особа, яка здійснює постійний догляд, має земельний пай і щороку отримує орендну плату?

Пунктом 6 Порядку для призначення компенсації передбачено подання документів до органів праці та соціального захисту населення фізичною особою, яка надає соціальні послуги, а саме: довідки

органу державної податкової служби про те, що особа не займається підприємницькою діяльністю, і про відсутність даних про доходи цієї особи.

Чи має право на призначення грошової компенсації за надання соціальних послуг фізична особа, яка є одноосібником і самостійно обробляє своє господарство?

Порядком визначено, що компенсаційна виплата надається непрацюючим особам, які повинні забезпечити постійність, систематичність та якість надання соціальних послуг. Ведення господарства – трудомістка праця, яка вимагає від фізичної особи великих затрат часу, що не є можливим при наданні соціальних послуг.

Чи мають право на грошову компенсацію за надання соціальних послуг особи, які навчаються (студенти)?

Порядком визначено, що компенсаційна виплата надається непрацюючим особам, тобто студенти теж мають право на отримання компенсації. Разом з тим студент повинен забезпечити постійність, систематичність та якість надання соціальних послуг, що є неможливим під час денної форми навчання.

Чи має право на призначення грошової компенсації за надання соціальних послуг фізична особа, яка здійснює догляд за непрацездатною особою і є студентом заочного відділення?

Порядком визначено, що компенсаційна виплата надається непрацюючим особам. Студенти заочної форми навчання можуть надавати послуги згідно зазначеної постанови. Разом з тим студент повинен забезпечити постійність, систематичність та якість надання соціальних послуг.

Чи призначається компенсаційна виплата фізичній особі, яка надає соціальні послуги, зокрема особі, яка не має ідентифікаційного номеру?

Відповідно до пункту 6 вищезазначеного Порядку непрацюючою фізичною особою, яка надає соціальні послуги, до органів праці та соціального захисту населення подаються такі документи:

- заява про згоду надавати соціальні послуги;
- паспорт або інший документ, що посвідчує особу;
- висновок лікарсько-консультаційної комісії про те, що стан її здоров'я дозволяє постійно надавати соціальні послуги;
- **копія трудової книжки та довідки органу державної податкової служби** про те, що особа не займається підприємницькою діяльністю, і про відсутність даних про доходи цієї особи, а у разі відсутності трудової книжки – лише зазначені довідки.

Відповідно до пункту 1.3. Порядку унесення відмітки до паспорта громадянина України щодо ідентифікаційного номера фізичної особи-платника податків та інших обов'язкових платежів, затвердженого наказом Державної податкової адміністрації України, Міністерства внутрішніх справ України від 19.10.2004 №602/1226, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 20.10.2004 за №1345/9944, громадяни України, які відмовились від прийняття ідентифікаційного номера, обліковуються як платники податків та інших обов'язкових платежів за серією та номером паспорта.

Зважаючи на викладене, фізичній особі, яка надає соціальні послуги, зазначена виплата може бути призначена у разі подання відповідних документів.

Яке законодавче визначення непрацездатної особи?

Відповідно до ст. 1 Закону України “Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування” “непрацездатні громадяни – особи, які досягли встановленого законом пенсійного віку (жінки 55 років, чоловіки – 60 років) або визнані інвалідами, у тому числі діти-інваліди, а також особи, які мають право на пенсію у зв'язку з втратою годувальника”.

Відповідно до цього ж закону непрацездатними членами сім'ї вважаються та мають право на пенсію у зв'язку із втратою годувальника, зокрема: діти, які не досягли 18 років або старші цього віку, якщо вони стали інвалідами до досягнення 18 років.

Діти, які навчаються за денною формою навчання у вищих навчальних закладах I-IV рівнів акредитації та професійно-технічних навчальних закладах, — до закінчення такими дітьми навчальних закладів, але не довше ніж до досягнення ними 23 років, та діти-сироти — до досягнення ними 23 років незалежно від того, навчаються вони чи ні;

чоловік (дружина), а в разі їх відсутності — один з батьків або брат чи сестра, дідусь чи бабуся померлого годувальника незалежно від віку і працездатності, якщо він (вона) не працюють і зайняті доглядом за дитиною (дітьми) померлого годувальника до досягнення нею (ними) 8 років.

Відповідно до ст.75 Сімейного кодексу України, “непрацездатним вважається той із подружжя, який досяг пенсійного віку, встановленого законом, або є інвалідом I, II чи III групи”.

Отже, проаналізувавши зазначені законодавчі визначення, можна зробити висновок, що непрацездатними особами вважаються:

- діти, які не досягли 18 років і старше цього віку, якщо вони навчаються за денною формою навчання у вищих навчальних закладах I-IV рівнів акредитації та професійно-технічних навчальних закладах, до закінчення навчальних закладів, але не довше ніж до досягнення ними 23 років;
- діти-сироти — до досягнення ними 23 років незалежно від того, навчаються вони чи ні;
- особи, які є інвалідами;
- особи, які досягли віку: жінки — 55 років, чоловіки — 60 років
- чоловік (дружина), а в разі їх відсутності — один з батьків або брат чи сестра, дідусь чи бабуся померлого годувальника незалежно від віку і працездатності, якщо він (вона) не працюють і зайняті доглядом за дитиною (дітьми) померлого годувальника до досягнення нею (ними) 8 років.

А де ж краще отримувати соціальні послуги у стаціонарній установі чи вдома?

Відповідь на це питання буде довгою, але корисною як для клієнтів так і для місцевих органів влади.

Отже, все залежить від стану клієнта та можливостей йому допомогти. Але більшість людей, які мають проблеми зі здоров'ям або за віком і не можуть самостійно повноцінно функціонувати, надають перевагу отриманню послуг за місцем проживання, у звичних для них умовах, а не у великих стаціонарних закладах, де їм багато що доводиться опановувати, та домінує шаблонний підхід до організації надання допомоги.

І тому зараз розвиток догляду в громаді набирає поширення.

Догляд у громаді — це підхід до організації соціальної роботи, спрямований на забезпечення людям, які мають проблеми фізичного, психічного здоров'я або спричинені їх віковими особливостями, можливості жити незалежно у своєму помешканні чи в наближених до домашніх умовах.

Догляд у громаді протистоїть по своїй суті догляду в інтернатних установах і передбачає організацію та розвиток послуг, які необхідні громаді, щоб її члени почували себе комфортно. Так, наприклад, у громаді, де наглядають за дітьми з розумовими вадами, будуть створені денний та кризовий центри, групи самодопомоги батьків, центр раннього втручання, патронаж (форма соціально-медичного обслуговування на дому клієнтів соціальної роботи, які потребують постійної сторонньої допомоги чи підтримки), реабілітаційні служби, групи тимчасового догляду тощо. Отже сім'я, яка має дитину з розумовою вадою, не потрібно поміщати її до інтернату і, таким чином, ізолювати і позбавляти можливості розвиватися у звичних та захищених умовах.

У громаді має бути створено достатньо служб та організацій, які б відповідали потребам різних груп клієнтів. Завдяки цьому людина має змогу перебувати у звичному середовищі, підтримувати традиційний ритм життя, поєднувати самообслуговування з необхідними послугами, а також елементи формальної і неформальної взаємодії. Догляд у громаді передбачає інтегрований підхід,

який передбачає надання соціально-медичних послуг на дому, а також використання за потребою госпіталізації до невеликих стаціонарних закладів. Цей підхід фактично ґрунтується на переплетенні державних служб із громадським піклуванням.

Організація догляду у громаді є частиною соціального планування, оскільки мережа соціальних служб у ній повинна виходити з різноманітних потреб клієнтів. При організації послуг у громаді важливо враховувати об'єктивні потреби громади і можливості для їх задоволення, активно залучати волонтерів до надання послуг, розвивати місцеву ініціативу, використовувати різноманітні можливості для отримання фінансування з-поза меж громади, якщо її мешканці не в змозі інвестувати достатні кошти в розвиток служб у громаді.

Модель **соціального планування** передбачає:

- залучення громадськості до визначення потреб і шляхів їхнього розв'язання;
- оцінюванні потреб громади;
- оцінювання ресурсів і можливостей громади в цілому, наявних соціальних служб і організацій;
- розробка планів, що відповідають ключовим принципам організації надання послуг у громаді і підтримуються самою громадою;
- соціальне контракування (соціальне замовлення), спрямоване на залучення громадських і приватних організацій до надання послуг за бюджетні кошти, в багатьох випадках – право клієнта на вибір соціальної служби.

Соціальне планування полягає в тому, що територіальні громади самостійно визначають, над чим повинна працювати місцева влада. Для цього можуть бути використані різні **методи залучення громадськості** до обговорення планів розвитку населеного пункту:

- поглиблене інтерв'ювання ключових осіб для визначення конкретних питань, над якими слід працювати, і закладення основ для подальшого консенсусу, створення організаційного комітету з лідерів громади;
- вибіркові та/або загальні опитування про ставлення до певної проблеми, які окреслюють існуючі проблеми та виявляють можливі шляхи їхнього розв'язання, а також допомагають з'ясувати, наскільки прийнятні висунуті ідеї;
- зустрічі в місцевих органах влади, що призначені для збирання пропозицій громадян і забезпечення консенсусу;
- робота фокус-груп, які дозволяють детально опрацювати окремі складові цілісного бачення;
- громадські слухання.

При **оцінюванні потреб громади** вдаються до: аналізу соціальних індикаторів (показників), аналізу документів, аналізу інформації від інших організацій, опитування всіх членів громади або її ключових осіб, надавачів соціальних послуг тощо.

При **оцінюванні ресурсів** громади увагу звертають не тільки на послуги, які можуть отримати члени громади в соціальних, медичних, освітніх, релігійних, дозвілєвих, закладах, а й яким саме чином використовують ці служби. Доцільно оцінити й те, які чинники впливають на використання чи невикористання існуючих місцевих служб.

Залучення громадськості потрібне не тільки для оцінки потреб громади, а й для погодження стратегії розв'язання проблем. Наприклад, проблему безробіття в місцевій громаді можна вирішувати різними шляхами – через перекваліфікацію кадрів, відновлення закритого виробництва, сприяння становленню власного бізнесу тощо. Проте, якою б не була стратегія, вона має бути здійсненою та прийнятною, зокрема для представників місцевих виборчих органів влади.

У більшості країн світу разом з органами місцевого самоврядування діють комітети з питань місцевого соціального планування, що активно залучають громадськість до визначення змісту місцевих соціальних програм, оскільки це підвищує рівень довіри населення до місцевої влади.

Наступний етап соціального планування полягає у **розробці планів** (місцевих соціальних програм, що враховують як потреби і ресурси громади, спільне бачення членів громади щодо шляхів розв'язання тих чи інших соціальних проблем, так і бачення керівництва місцевого самоврядування, представників виборних органів, а також інші чинники).

При плануванні програм варто звернути увагу на наступні питання:

- потреби якої цільової групи задовольнятиме програма;
- які існують альтернативи виходу з ситуації;
- чи було застосовано подібний підхід раніше;
- результати запровадження того чи іншого підходу;
- оцінка ймовірності успішності програми;
- ресурси, необхідні задля її реалізації;
- виконавці програми;
- ризики та перешкоди (існуючі та ті, що можуть виникнути в процесі реалізації програми);
- коло дійових осіб, союзників та прихильників;
- необхідність певної організаційної структури.

Формування цілісної мережі догляду в громаді потребує значних ресурсів і соціального капіталу громади, цілеспрямованої соціальної політики держави. У соціально зорієнтованих державах постійно створюються спеціалізовані соціальні служби за місцем проживання, які намагаються реагувати на специфічні потреби певних категорій соціально вразливих громадян.

Якими є права місцевих органів влади у процесі управління місцевим бюджетом для надання соціальних послуг? Наскільки гнучкими та незалежними вони можуть бути?

Розпорядниками бюджетних коштів є місцеві ради. Саме вони приймають річний бюджет відповідної територіальної громади чи адміністративного району, області. Проект бюджету готується, а прийнятий місцевою радою бюджет на відповідний рік, виконується органами виконавчої влади – місцевими державними адміністраціями. Крім цільових бюджетних призначень на фінансування діяльності комунальних соціальних служб, бюджетні кошти можуть також спрямовуватися на фінансування надання соціальних послуг, в тому числі, і недержавними суб'єктами господарювання.

Законом України “Про соціальні послуги” (ст. 14) визначено, що місцеві органи влади повинні передбачати кошти для фінансування соціальних послуг та цільових програм надання соціальних послуг. Відповідно, вони ж і повинні розпоряджатися цими коштами та турбуватися якомога ефективнішим їх використанням.

Законом України “Про місцеве самоврядування” визначено власні (самоврядні) та делеговані повноваження органів місцевого самоврядування, тих органів, які формують і розподіляють місцевий бюджет:

Використовуючи можливості, надані зазначеним законом, органи місцевої влади можуть організувати надання соціальних послуг як за кошти місцевого бюджету відповідно до власних повноважень, так і за кошти державного бюджету, організуючи виконання покладених на їх делегованих повноважень, а також за рахунок надання платних послуг і залучення позабюджетних коштів.

Відповідно до ст.34 зазначеного закону до власних (самоврядних) повноважень у сфері соціального захисту населення, зокрема, відносяться:

- встановлення за рахунок власних коштів і благодійних надходжень додаткових до встановлених законодавством гарантій щодо соціального захисту населення;
- вирішення відповідно до законодавства питань про подання допомоги інвалідам, ветеранам війни та праці, сім'ям загиблих (померлих або визнаних такими, що пропали безвісти) військо-

вослужбовців, а також військовослужбовців, звільнених у запас (крім військовослужбовців строкової служби) або відставку, інвалідам з дитинства, багатодітним сім'ям у будівництві індивідуальних житлових будинків, проведенні капітального ремонту житла, у придбанні будівельних матеріалів; відведення зазначеним особам у першочерговому порядку земельних ділянок для індивідуального будівництва, садівництва та городництва;

- організація для малозабезпечених громадян похилого віку, інвалідів будинків-інтернатів, побутового обслуговування, продажу товарів у спеціальних магазинах і відділах за соціально доступними цінами, а також безоплатного харчування.

До делегованих повноважень у сфері соціального захисту населення, зокрема відносяться:

- підготовка і подання на затвердження ради територіальних програм зайнятості та заходів щодо соціальної захищеності різних груп населення від безробіття, організація їх виконання; участь у розробленні цільових регіональних програм поліпшення стану безпеки і умов праці та виробничого середовища, зайнятості населення, що затверджуються відповідно районними, обласними радами;
- забезпечення здійснення передбачених законодавством заходів щодо поліпшення житлових і матеріально-побутових умов інвалідів, ветеранів війни та праці, громадян, реабілітованих як жертви політичних репресій, військовослужбовців, а також військовослужбовців, звільнених у запас або відставку, сімей, які втратили годувальника, багатодітних сімей, громадян похилого віку, які потребують обслуговування вдома, до влаштування в будинки інвалідів і громадян похилого віку, які мають потребу в цьому, дітей, що залишилися без піклування батьків, на виховання в сім'ї громадян;
- організація інформування населення про потребу підприємств, установ та організацій усіх форм власності у працівниках;
- прийняття рішень про створення на підприємствах, в установах та організаціях спеціальних робочих місць для осіб з обмеженою працездатністю, організація професійної підготовки цих осіб;
- державна реєстрація місцевих благодійних організацій і фондів, інших неприбуткових організацій.

Використовуючи зазначені повноваження, надані законами, органи місцевої влади та місцевого самоврядування можуть і повинні приділяти багато уваги питанням організації надання соціальних послуг.

Який вид контролю може бути встановлено над державними суб'єктами, що надають соціальні послуги?

Центральні та місцеві органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування в межах своїх повноважень організовують роботу з надання відповідних соціальних послуг та здійснюють контроль за діяльністю суб'єктів, що надають соціальні послуги.

Контроль за цільовим використанням бюджетних коштів, спрямованих на фінансування соціальних послуг, здійснюється відповідними центральними та місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, а також органами з питань фінансового контролю відповідно до їх повноважень.

Контроль за діяльністю суб'єктів, що надають соціальні послуги здійснюють центральні та місцеві органи виконавчої влади та місцевого самоврядування в межах своїх повноважень. Контроль може здійснюватися за такими напрямками:

- якість надання послуг;
- цільове використання бюджетних коштів, спрямованих на фінансування соціальних послуг;
- фінансово-господарська діяльність державних і комунальних суб'єктів.

Контроль за якістю надання соціальних послуг здійснюють відповідні уповноважені органи виконавчої влади у сфері соціальних послуг. Такими є Міністерство праці та соціальної політики Автономної Республіки Крим, Головні управління праці та соціального захисту населення обласних, головне управління соціального захисту населення Київської міської, управління праці та соціального захисту населення Севастопольської міської, управління (відділи) праці та соціального захисту населення районних (міських) державних адміністрацій, виконкомів міських, районних у містах рад, а також республіканський (Автономної Республіки Крим), обласні, Київський і Севастопольський міські центри соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді.

Контроль за цільовим використанням бюджетних коштів, спрямованих на фінансування соціальних послуг, незалежно від того, використовуються вони державними чи недержавними соціальними службами, здійснюється державною контрольно-ревізійною службою, основним завданням якої є здійснення державного фінансового контролю за використанням і збереженням державних фінансових ресурсів, необоротних та інших активів, правильність визначення потреби в бюджетних коштах та взяття зобов'язань, ефективним використанням коштів і майна, станом і достовірністю бухгалтерського обліку і фінансової звітності, зокрема у бюджетних установах і суб'єктів господарювання державного сектору економіки, а також на підприємствах і в організаціях які отримують (отримували в період, який підлягає перевірці) кошти з бюджетів усіх рівнів та державних фондів або використовують (використовували в період, який підлягає перевірці) державне чи комунальне майно.

Внутрішній фінансовий контроль здійснюють відповідні міністерства, інші центральні органи виконавчої влади.

Постановою Кабінету Міністрів України від 22 травня 2002 року № 685 затверджено Порядок здійснення міністерствами, іншими центральними органами виконавчої влади внутрішнього фінансового контролю. Цей порядок визначає механізм здійснення внутрішнього фінансового контролю за роботою підприємств, установ та організацій, що належать до сфери управління відповідних міністерств, інших центральних органів виконавчої влади.

Контроль здійснюється у формі ревізій, перевірок, оцінки, розслідування та вивчення, на підставі піврічних планів роботи за погодженням з Головним контрольно-ревізійним управлінням, його територіальними органами.

З метою запобігання дублюванню контрольних заходів контрольно-ревізійні підрозділи координують свою роботу з органами державної контрольно-ревізійної служби. Контрольні заходи, заплановані у одних і тих же суб'єктів, проводяться одночасно в терміни, визначені органами контрольно-ревізійної служби.

Термін проведення контрольних заходів не повинен перевищувати 30 робочих днів. Подовжений він може бути з дозволу ініціатора контрольного заходу.

Контроль за фінансово-господарською діяльністю здійснюють засновники суб'єктів, що надають соціальні послуги.

Постановою Кабінету Міністрів України від 20 квітня 2006 р. № 550 затверджено Порядок проведення інспектування державною контрольно-ревізійною службою, який визначає процедуру проведення інспектування зокрема, в органах виконавчої влади, бюджетних установах, суб'єктів господарювання державного сектору економіки, а також на підприємствах і в організаціях, які отримують кошти з бюджетів усіх рівнів та державних фондів, або використовують державне чи комунальне майно, а на підставі рішення суду – в інших суб'єктів господарювання.

У Порядку визначено значення вживаних термінів, порядок організації і проведення планових і позапланових ревізій, строки і форми проведення ревізії, порядок оформлення документів та результатів ревізії, особливості проведення ревізій за зверненням правоохоронних органів.

Куди можуть користувачі (клієнти) соціальних послуг звернутися задля оскарження факту порушення їхніх прав у процесі надання соціальних послуг?

Рішення про відмову в наданні, обмеження обсягу або припинення надання соціальних послуг державними і комунальними суб'єктами може бути оскаржено до центрального чи місцевого органу виконавчої влади або органу місцевого самоврядування, який видав дозвіл на надання соціальних послуг (для недержавних суб'єктів, що надають соціальні послуги, — до органу, який видав дозвіл на надання соціальних послуг), або суду.

Закон передбачає порядок оскарження отримувачами соціальних послуг порушень порядку надання соціальних послуг. Зокрема, рішення про відмову в наданні, обмеження обсягу або припинення надання соціальних послуг державними і комунальними суб'єктами може бути оскаржено до центрального чи місцевого органу виконавчої влади або органу місцевого самоврядування, який видав дозвіл на надання соціальних послуг, а для недержавних суб'єктів, що надають соціальні послуги, — до органу, який видав дозвіл (ліцензію) на надання соціальних послуг. Такі порушення можуть бути оскаржені також до суду.

Питання практичної реалізації права громадян викривати недоліки в роботі, оскаржувати дії посадових осіб, державних і громадських органів регулює Закон України "Про звернення громадян".

Відповідно до закону, громадянин України має право звернутися до органів державної влади, місцевого самоврядування, об'єднань громадян, підприємств, організацій, установ незалежно від форм власності, засобів масової інформації, посадових осіб відповідно до їх функціональних обов'язків із заявою або клопотанням щодо реалізації своїх соціально-економічних, політичних та особистих прав і законних інтересів та скаргою про їх порушення.

Скарга на дії чи рішення органу державної влади, органу місцевого самоврядування, підприємства, установи, організації, об'єднання громадян, засобів масової інформації, посадової особи подається у порядку підлеглості вищому органу або посадовій особі. У разі відсутності такого органу або незгоди громадянина з прийнятим за скаргою рішенням, він може звернутися безпосередньо до суду в установленому законодавством порядку.

Скарги на рішення загальних зборів членів колективних сільськогосподарських підприємств, акціонерних товариств, юридичних осіб, створених на основі колективної власності, а також на рішення вищих державних органів вирішуються тільки в судовому порядку.

Скарга в інтересах громадянина за його уповноваженням, оформленим у встановленому законом порядку, може бути подана іншою особою, трудовим колективом або організацією, яка здійснює правозахисну діяльність.

До скарги додаються наявні у громадянина рішення або копії рішень, які приймалися за його зверненням раніше, а також інші документи, необхідні для розгляду скарги, які після її розгляду повертаються громадянину.

Скарга на рішення, що оскаржувалося, може бути подана до органу або посадовій особі вищого рівня протягом одного року з моменту його прийняття, але не пізніше одного місяця з часу ознайомлення громадянина з прийнятим рішенням. Скарги, подані з порушенням зазначеного терміну, не розглядаються. Пропущений з поважної причини термін може бути поновлений органом чи посадовою особою, що розглядає скаргу.

Рішення вищого державного органу, який розглядав скаргу, в разі незгоди з ним громадянина, може бути оскаржено до суду.

Нагляд за дотриманням законодавства про звернення громадян здійснюється Генеральним прокурором України та підпорядкованими йому прокурорами. Відповідно до наданих їм чинним законодавством повноважень вони вживають заходів до поновлення порушених прав, захисту законних інтересів громадян, притягнення порушників до відповідальності.

Якою є відповідальність за порушення законодавства у сфері надання соціальних послуг?

Особи, винні у порушенні законодавства про соціальні послуги, несуть цивільно-правову, адміністративну або кримінальну відповідальність згідно з законами України.

Закон встановив, що особи, винні у порушенні законодавства про соціальні послуги, несуть цивільно-правову та адміністративну або кримінальну відповідальність згідно з законами України. Цивільно-правова відповідальність полягає у повному відшкодуванні матеріальної та моральної шкоди, спричиненої особі неправомірними рішеннями, діями чи бездіяльністю посадових осіб. У певних випадках, крім цивільно-правової, до винної особи може бути застосоване також адміністративне чи кримінальне покарання – в залежності від виду та тяжкості допущеного нею порушення.

Контроль за дотриманням законодавства про звернення громадян відповідно до своїх повноважень здійснюють Верховна Рада України, народні депутати України, Президент України, Кабінет Міністрів України, Уповноважений з прав людини Верховної Ради України, Верховна Рада Автономної Республіки Крим, обласні, Київська та Севастопольська міські, районні, районні в містах Києві та Севастополі державні адміністрації, сільські, селищні, міські ради та їх виконавчі комітети, депутати місцевих рад, а також міністерства, інші центральні органи виконавчої влади щодо підпорядкованих їм підприємств, установ та організацій.

Особи, винні у порушенні законодавства про розгляд звернень громадян несуть цивільну, адміністративну або кримінальну відповідальність, передбачену законодавством України.

У разі задоволення скарги, орган або посадова особа, які прийняли неправомірне рішення щодо звернення громадянина, відшкодовують йому завдані матеріальні збитки, пов'язані з поданням і розглядом скарги, обґрунтовані витрати, понесені у зв'язку з виїздом для розгляду скарги на вимогу відповідного органу, і втрачений за цей час заробіток. Спори про стягнення витрат розглядаються в судовому порядку.

Громадянину на його вимогу і в порядку, встановленому чинним законодавством, можуть бути відшкодовані моральні збитки, завдані неправомірними діями або рішеннями органу чи посадової особи при розгляді скарги. Розмір відшкодування моральних (немайнових) збитків у грошовому виразі визначається судом.

Подання громадянином звернення, яке містить наклеп і образи, дискредитацію органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян та їхніх посадових осіб, керівників та інших посадових осіб підприємств, установ і організацій незалежно від форм власності тягне за собою відповідальність, передбачену чинним законодавством.

Витрати, зроблені органом державної влади, місцевого самоврядування, підприємством, установою, організацією незалежно від форм власності, об'єднанням громадян, засобами масової інформації у зв'язку з перевіркою звернень, які містять завідомо неправдиві відомості, можуть бути стягнуті з громадянина за рішенням суду.

Зараз багато говорять про недержавні організації які надають соціальні послуги. Як вони працюють?

Законом "Про соціальні послуги" передбачено, що надавачами соціальних послуг можуть бути не тільки державні, але й недержавні організації. До недержавного сектору відносяться громадські, благодійні, релігійні організації та фізичні особи, діяльність яких пов'язана з наданням соціальних послуг. Управління цим сектором здійснюється в порядку, визначеному законодавством та статутами організацій.

Стаття 13 Закону регулює порядок співробітництва між державними та недержавними структурами, а також органами державної влади та місцевого самоврядування. Згідно з цією статтею у разі залучення бюджетних коштів до фінансування соціальних послуг, які надають недержавні

суб'єкти чи фізичні особи, місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування на конкурсній основі повинні укладати з суб'єктами, що надають соціальні послуги, договір щодо умов фінансування та вимоги до обсягу, порядку та якості надання соціальних послуг. Правила організації та проведення конкурсу на залучення бюджетних коштів для надання соціальних послуг встановлює Кабінет Міністрів України. Місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування у разі укладання договору на залучення бюджетних коштів до фінансування соціальних послуг з недержавними суб'єктами, які перемогли у конкурсі, здійснюють контроль за цільовим використанням бюджетних коштів та якістю надання послуг.

Отже, населенню корисно знати, що крім державних, в Україні діє понад 20 тисяч **громадських та інших недержавних організацій**, які декларують надання тих чи інших соціальних послуг або принаймні мають відношення до соціальної сфери. Це можуть бути організації, що діють в міжнародному просторі (як Міжнародна організація праці, Всесвітня організація охорони здоров'я або Дитячий фонд ООН, які мають представництва в Україні), на національному рівні (Українське товариство глухих, Українське товариство сліпих, Союз інвалідів та багато інших), регіональному, обласному чи міжобласному рівні, чи такі, вплив яких розповсюджується на місто або певний район чи селище.

За формою недержавні організації, що діють у соціальній сфері, можуть бути зареєстровані, як:

- громадські організації;
- благодійні організації або благодійні фонди;
- кредитні спілки;
- релігійні організації (які можуть утримувати соціальні служби, впроваджувати соціальні програми тощо);
- приватні організації /неприбуткові організації (приватні школи, спеціалізовані товариства, наприклад, реабілітаційні майстерні тощо).

Ці організації можуть виконувати наступні функції:

- надавати послуги окремим групам клієнтів чи членам певної громади;
- проводити дослідження для вивчення соціальних та медичних проблем, а також існуючих соціальних технологій;
- лобіювати інтереси певної вразливої групи, здійснювати колективне представництво інтересів;
- координувати зусилля і діяльність інших громадських організацій та забезпечувати їх ресурсами (коаліції, ресурсні центри тощо).

Зростання внеску недержавних організацій у надання соціальних послуг викликане низкою причин: кризою тоталітарної держави та слабкою спроможністю державної системи соціального захисту; зростанням недовіри громадян до існуючих державних інституцій та установ; неможливістю належного виконання державою взятих на себе зобов'язань та соціальних гарантій; прагненням людей реалізувати свої інтереси та задовольнити наявні потреби; намаганням людей знайти тих, хто має аналогічні проблеми; появою кваліфікованих фахівців із соціальної роботи, котрим хотілося впровадити інноваційні моделі практики, відмінні від традиційно поширених у державних соціальних службах.

Тож, якщо Ви захочете отримати соціальну послугу через недержавну організацію, спробуйте з'ясувати чи є у Вашому місті, селі такі організації, які послуги вони надають та чим їх послуги відрізняються від тих, що надаються державними чи комунальними соціальними службами. І якщо вирішили погодитись на отримання послуг від недержавної організації, обов'язково вимагайте укладення відповідної Угоди на надання соціальних послуг, у якій чітко мають бути визначені права, обов'язки обох сторін, умови і порядок надання послуг, а також відповідальність за порушення встановлених домовленостей.

Перелік служб роботи з ін'єкційними споживачами наркотиків та місце їх розташування

№	Назва центру ЦСССДМ при якому створена Служба	Організація / установа, на території якої розміщена Служба	Адреса та телефон Служби
1.	Євпаторійський МЦСССДМ	наркологічна амбулаторія	м. Євпаторія, вул. Гоголя, 18, т. (06269) 6-02-49
2.	Керченський МЦСССДМ	ЦСССДМ (режим роботи мобільний)	м. Керч, вул. П. Олексієва, 9, т. (06261) 2-13-19
3.	м. Сімферополь	Кримський Республіканський ЦСССДМ	м. Сімферополь, вул. Дибенка, 60, т. 24-10-65
4.	м. Керч	Керченський міський ЦСССДМ	м. Керч, вул. П. Олексієва, 9, т. (06261) 2-13-19
5.	м. Армянськ	Відділ комунальної власності міської ради м. Армянська	м. Армянськ, вул. Іваніщева, 10
6.	м. Красноперекопськ	Комунальне житлово-експлуатаційне підприємство	м. Красноперекопськ, вул. МКР 2/20
7.	м. Феодосія	Управління охорони здоров'я Феодосійської міської ради	м. Феодосія, вул. Корабельна, 30
8.	м. Ялта	Ялтинське лікарняно-поліклінічне об'єднання №1	м. Ялта, вул. Бакуненський проїзд, 11
9.	м. Сімферополь	Міністерство у справах молоді, сім'ї та гендерної політики АРК	м. Сімферополь, вул. Гоголя, 9
10.	Вінницький міський ЦСССДМ	Обласний наркологічний диспансер "Соціотерапія"	Вінницька обл., м. Вінниця, вул. Пархоменка, 13
11.	Гайсинський районний ЦСССДМ	Гайсинська районна лікарня, інфекційне відділення	Вінницька обл., м. Гайсин, вул. 1 Травня, 69, тел. (04334) 2-56-34
12.	Хмельницький міський ЦСССДМ	Хмельницька міська поліклініка	Вінницька обл., м. Хмельник, вул. Пушкіна, 64
13.	Жмеринський міський ЦСССДМ	Жмеринська міська рада	Вінницька обл., м. Жмеринка, вул. Київська 1а
14.	Томашпільський районний ЦСССДМ	Вапнярська лікарня, інфекційне відділення	Вінницька обл., Томашпільський район, смт. Вапнярка, вул. Леніна, 196
15.	Ямпільський районний ЦСССДМ	Ямпільська районна лікарня	Вінницька обл., м. Ямпіль, вул. Пирогова, 1, тел. (04336) 2-23-70
16.	Ладизинський міський ЦСССДМ	Ладизька ТЕС	Вінницька обл., м. Ладизин, вул. Кравчика, 4, тел. (04343) 6-12-61
17.	Ковельський міський центр СССДМ	Поліклініка Ковельського міжрайонного територіального медичного об'єднання	Волинська обл., м. Ковель, вул. Грушевського, 52, тел. 5-33-72
18.	Луцький міський центр СССДМ	Луцька міська станція швидкої медичної допомоги	Волинська обл., м. Луцьк, вул. Привокзальна, 13, тел. 72-03-58
19.	Нововолинський міський центр СССДМ	Нововолинська центральна міська лікарня	Волинська обл., м. Нововолинськ, пр. Перемоги, 7, тел. 3-54-18
20.	Горохівський районний центр СССДМ	Горохівська центральна районна лікарня	Волинська обл., м. Горохів, вул. Паркова, 22
21.	Ківерцівський районний центр СССДМ	Ківерцівська центральна районна лікарня	Волинська обл., м. Ківерці, вул. Філатова, 6
22.	Дніпродзержинський міський СССДМ	Міський благодійний фонд "Імпульс"	Дніпропетровська обл., м. Дніпродзержинськ, вул. Бойко, 17
23.	Дніпропетровський міський СССДМ	Дніпропетровський обласний наркодиспансер	Дніпропетровська обл., м. Дніпропетровськ, вул. Новосільна, 1 пр. Героїв, 3

24.	Криворізький міський СССДМ	Міська лікарня №4	Дніпропетровська обл., м. Кривий Ріг, вул.Мелешкіна, 21
25.	Криворізький міський СССДМ	Міська лікарня №5	Дніпропетровська обл., м. Кривий Ріг, вул.Поперечна, 1,
26.	Криворізький міський СССДМ	Міська лікарня №6	Дніпропетровська обл., м. Кривий Ріг, вул. Мусоргського,32
27.	Криворізький міський СССДМ	Міська лікарня №4	Дніпропетровська обл., м. Кривий Ріг, вул. Орджонікідзе,2
28.	Марганецький міський СССДМ	Окреме приміщення, виділене міськрадою	Дніпропетровська обл., м. Марганець, вул. Перспективна,36
29.	Павлоградський міський СССДМ	приміщення Павлоградський міського центру	Дніпропетровська обл., м. Павлоград,вул. Регіна, 95
30.	Тернівський міський СССДМ	Окреме приміщення, виділене міськрадою	Дніпропетровська обл., м. Тернівка, вул.Маяковського,2
31.	П'ятихатський районний СССДМ	П'ятихатська районна лікарня	Дніпропетровська обл., м. П'ятихатки, вул. Прокопенко, 13
32.	Горлівський міський ЦСССДМ	Міський центр СНІДу	Донецька обл., м. Горлівка, пр. Леніна ,26а, тел. 52-12-84
33.	Орджонікідзевський районний ЦСССДМ	Міський центр профілактики та боротьби зі СНІДом	Донецька обл., м. Маріуполь, вул. Пашковського, 4, каб. № 305, тел.23-98-99
34.	Жовтневий районний ЦСССДМ	Міський шкіряно-венерологічний диспансер	Донецька обл., м. Маріуполь, вул. Бахмутська, 20а, кімната 9, тел.31-05-14
35.	Приморський районний ЦСССДМ	Міська лікарня № 9	Донецька обл., м. Маріуполь, пр-т Нахімова, 35, тел.54-37-83
36.	Іллічівський районний ЦСССДМ	Іллічівський районний ЦСССДМ	Донецька обл., м.Маріуполь, вул.Карпинського, 56, тел.38-42-37
37.	Іллічівський районний ЦСССДМ	Іллічівський районний ЦСССДМ	Донецька обл., м.Маріуполь, пр-т Ілліча, 139, тел.38-42-37
38.	Макіївський міський ЦСССДМ	Макіївська центральна поліклініка	Донецька обл., м. Макіївка - 25, вул. Леніна, 94, тел.6-51-02
39.	Макіївський міський ЦСССДМ	Макіївський міський наркодиспансер	Донецька обл., м. Макіївка - 12, вул. Ковалевської, 15, тел.28-30-40
40.	Макіївський МЦСССДМ	Міська лікарня № 7	Донецька обл., м. Макіївка - 26, вул. Леніна, тел.7-58-74
41.	Макіївський міський ЦСССДМ	Міська лікарня № 7	Донецька обл., м. Макіївка - 25, вул. Леніна, тел.7-58-74
42.	Макіївський міський ЦСССДМ	Міська лікарня № 6	Донецька обл., м. Макіївка - 41, вул. Тростовська, 1, тел.3-06-06
43.	Макіївський міський ЦСССДМ	Міська лікарня № 6 філія	Донецька обл., м. Макіївка - 43, Ханжонково-Північне, вул. Гагаріна, 23
44.	Макіївський міський ЦСССДМ	Міський центр здоров'я	Донецька обл., м. Макіївка - 57, вул. Вавилова, 28, тел.6-31-73, 6-41-82
45.	Макіївський міський ЦСССДМ	Громадська організація "Джерело життя"	Донецька обл., м. Макіївка - 32, вул. Московська, 14/35
46.	Слов'янський міський ЦСССДМ	Слов'янський міський центр з профілактики та боротьби зі СНІДом	Донецька обл., м. Слов'янськ, вул. Урицького, 13, тел. (3-30-75)
47.	Селидівський міський ЦСССДМ	Селидівська міська центральна лікарня	Донецька обл., м. Селидове, вул. Московська, 43
48.	Добропілляський міський ЦСССДМ	Добропілляська центральна районна лікарня	Донецька обл., м. Добропілля, вул. Гагаріна, 3

49.	Єнакієвський міський ЦСССДМ	Міський Центр Здоров'я	Донецька обл., м. Єнакієве, вул. Калинна, буд. 1, тел.2-66-13
50.	Шахтарський міський СССДМ	Центральна міська лікарня - наркодиспансер	Донецька обл., м. Шахтарськ, вул. Кірова, 37
51.	Великоновосілівський районний центр СССДМ	Великоновосілівська центральна районна лікарня	Донецька обл., смт. Велика Новосілка, пров. Южний, 3
52.	Красноармійський районний СССДМ	Новотроїцька дільнична лікарня	Донецька обл., Красноармійський р-н с.Новотроїцьке, 531-438
53.	Шахтарський районний ЦСССДМ	Центральна районна лікарня	Донецька обл., м. Шахтарськ, вул. Філатова, 1, (255) 4-54-00
54.	Старобешівський районний ЦСССДМ	Старобешівський РЦСССДМ	Донецька обл., смт. Старобешеве, вул. Ангеліної 59-а
55.	Гриницький районний ЦСССДМ в м. Макіївка	Макіївська міська лікарня № 4	Донецька обл., м. Макіївка, вул. Енгельса, 1
56.	Житомирський міський ЦСССДМ	Приміщення міського управління охорони здоров'я	м. Житомирвул. Велика Бердичівська, 32
57.	Коростенський міський ЦСССДМ	Приміщення міського центру СССДМ	Житомирська обл., м. Коростень, вул. Крупської, 9/2, тел.(04142) 4-23-16
58.	Новоград-Волинський міський ЦСССДМ	Приміщення міського центру СССДМ	Житомирська обл., м. Новоград - Волинський, вул. Шевченка, 31, тел. 2-07-12
59.	Житомирський районний ЦСССДМ	Приміщення амбулаторно - лікувального пункту	Житомирська обл., смт. Новогуївинське, вул. Дружби народів, 5
60.	Коростишівський районний ЦСССДМ	Приміщення районної лікарні	Житомирська обл., м. Коростишів, вул. К. Маркса,58
61.	Малинський районний ЦСССДМ	Приміщення районної лікарні	Житомирська обл., м. Малин, вул. Суворова, 85, тел. 5-11-38
62.	Рахівський районний ЦСССДМ	Районний будинок культури	Закарпатська обл., м.Рахів, вул. Миру,16 а
63.	Ужгородський міський ЦСССДМ	Центр дозвілля	Закарпатська обл., м. Ужгород, вул. Ракоці, 2, тел. 61-64-72
64.	Мелітопольський міський ЦСССДМ	Приміщення Мелітопольського наркологічного диспансеру	Запорізька обл., м. Мелітополь, вул. Осипенко, 96 тел. 6-94-06
65.	Токмацький міський ЦСССДМ	На території центральної лікарні	Запорізька обл., м. Токмак, вул. Революційна, 55 тел 2-23-55
66.	Запорізький міський ЦСССДМ	Запорізька обласна організація Товариства Червоного Хреста України	Запорізька обл., м. Запоріжжя, вул. Горького, 4-а
67.	Енергодарський міський ЦСССДМ	КП "Аптека № 186"	Запорізька обл., м. Енергодар, вул. Будівельників, 20, тел. 4-38-44
68.	Вільнянський районний ЦСССДМ	Центральна районна клінічна лікарня	Запорізька обл., м. Вільнянськ, вул. Бочарова, 5, т. 8(06143)2-12-44
69.	Галицький РЦСССДМ	Районна центральна лікарня	Івано-Франківська обл., м. Галич, вул. Осмомисла,15
70.	Долинський районний ЦСССДМ	Районна центральна лікарня	Івано-Франківська обл., м. Долина, вул. А.Міцкевича, 44, тел. 2-54-73
71.	Калузький районний ЦСССДМ	Центральна районна лікарня	Івано-Франківська обл., м. Калушвул. Каракая, 25
72.	Надвірнянський районний ЦСССДМ	Центральна районна лікарня	Івано-Франківська обл., м. Надвірна, вул. Федьковича, 4
73.	Снятинський районний ЦСССДМ	Центральна районна лікарня	Івано-Франківська обл., м. Снятин, вул. Стефаніка, 2

74.	Бурштинський міський ЦСССДМ	Міська лікарня	Івано-Франківська обл., м. Бурштин, вул. Шухевича, 15
75.	Івано-Франківський міський ЦСССДМ	Міська поліклініка №2	Івано-Франківська обл., м. Івано-Франківськ, вул. Довга, 42
76.	Коломийський міський ЦСССДМ	Центральна районна лікарня	Івано-Франківська обл., м. Коломия, вул. Шевченка, 38
77.	Київський обласний ЦСССДМ	Всеукраїнська громадська організація "Асоціація християнських центрів реабілітації алко-та наркозалежних"	Київська обл., Києво-Святошинський р-н, с. Софіївська Борщагівка, ул. Леніна, 4. тел.: 8-04498-5-61-67, 8-044-461-45-97
78.	Броварський міський ЦСССДМ	ГО "Центр духовної та соціально-психологічної реабілітації "Перемога"	Київська обл., м. Бровари, вул. Калініна, 6, тел.: 8-294-6-97-12
79.	Білоцерківський міський ЦСССДМ	Психо-неврологічне територіально-медичне об'єднання	Київська обл., м. Біла Церква, вул. Славіна, 43. тел.: 8-263-6-83-11 (тел. ЦСССДМ)
80.	Переяслав-Хмельницький міський ЦСССДМ	На території міського центру СССДМ	Київська обл., м. Переяслав-Хмельницький, вул. Б.Хмельницького, 78, тел. 8-267-5-45-37
81.	Добровеличківський районний ЦСССДМ	Центральна районна лікарня	Кіровоградська обл., смт. Добровеличківка вул. Артюха, 1, 8(05253)2-19-01
82.	Маловісківський районний ЦСССДМ	Окрема споруда біля центральної районної лікарні	Кіровоградська обл., м. Мала Виска вул. 40 років Жовтня, 92а; 8(05258)5-19-41
83.	Кіровоградський міський ЦСССДМ	Міська поліклініка № 3	Кіровоградська обл., м. Кіровоград вул. Кропивницького, 22; 8(0522) 32-04-78
84.	Олександрійський міський ЦСССДМ	Міська лікарня № 1	Кіровоградська обл., смт. Олександрія пр. Леніна, 59 тел. керівника Служби: 8(066)7520347
85.	Кіровський міський ЦСССДМ	Кіровський МЦСССДМ / Нежитлове приміщення	Луганська обл., м. Кіровськ, вул. Філатова 1 Луганська обл., м. Кіровськ, вул. Театральна 16 тел. 8(064 46) 4-40-48
86.	Краснодонський міський ЦСССДМ	Краснодонський МЦСССДМ/ КУ "Міський центр здоров'я м. Краснодону"	Луганська обл., м. Краснодон, Мікроцентр 3/4 (06435) 2-76-89 Луганська обл., м. Краснодон, пр. Молодї гвардії, 2а тел. 8(06435) 2-33-73
87.	Краснолуцький міський ЦСССДМ	Медична амбулаторія ВАТ "Краснолуцький машинобудівний завод"	Луганська обл., м. Красний Луч, вул. Заводський проїзд, буд. 4 тел. 8(06432) 3-03-03 просити 2-06
88.	Луганський міський ЦСССДМ	Луганський обласний наркологічний диспансер	м. Луганськ, вул. Сосяри 2 тел. 8(0642) 33-10-73
89.	Рубіжанський міський ЦСССДМ	Рубіжанський МЦСССДМ	Луганська обл., м. Рубіжне, вул. Будівників 32, тел. 8(06453)7-15-79
90.	Стахановський міський ЦСССДМ	Стахановський МЦСССДМ	Луганська обл., м. Стаханов, вул. Леніна 37/б, тел. 8(06444) 4-15-16
91.	Кремінський районний ЦСССДМ	Кремінське районне територіальне медичне об'єднання	Луганська обл., м. Кремінна, вул. Перемоги, 1, тел. (06454) 2-12-01
92.	Лутугинський районний ЦСССДМ	Районна поліклініка територіального медичного об'єднання	Луганська обл., м. Лутугине, вул. Дружби, 25 тел. 8(06436) 2-36-78
93.	Сватівський районний ЦСССДМ	Сватівське районне територіальне медичне об'єднання	Луганська обл., м. Сватове, пр. Промисловий 11, тел. 8(06471) 3-31-20

94.	Старобільський районний ЦСССДМ	Районна поліклініка	Луганська обл., м. Старобільськ, вул. Леніна 21, тел.8(06461) 2-05-71
95.	Трускавецький міський ЦСССДМ	Трускавецька міська лікарня	Львівська обл., м. Трускавець, вул. Данилишиних 62, каб.306
96.	Дрогобицький міський ЦСССДМ	Дрогобицький МЦСССДМ	Львівська обл., м. Стебник
97.	Червоноградський міський ЦСССДМ	Червоноградський МЦСССДМ	Львівська обл., м. Червоноград, вул. Шухевича, 4
98.	Львівський обласний ЦСССДМ	Львівський ОЦСССДМ	Львівська обл., м. Львів, вул. Чайковського, 17
99.	Вознесенський міський ЦСССДМ	Відділення товариства Червоного Христа	Миколаївська обл., м. Вознесенськ, вул. Короленко, 5
100.	Очаківський міський ЦСССДМ	Очаківський міськвиконком	Миколаївська обл., м. Очаків, вул. 50 річчя Жовтня, 7-А
101.	Очаківський районний ЦСССДМ	с. Чорноморська, с. Кам'янка, с. Дмитрівська	Миколаївська обл., м. Очаків, вул. Суворова, 33, діють польові маршрути
102.	Миколаївський міський ЦСССДМ	Міська інфекційна лікарня	Миколаївська обл., м. Миколаїв, вул. Космонавтів, 43
103.	Новоодеський районний ЦСССД	вул. Леніна (польовий маршрут)	Миколаївська обл., м. Нова Одеса, вул. Леніна, 311
104.	Миколаївський районний ЦСССДМ	с. Ольшанське, лікарня	Миколаївська обл., с. Ольшанське, Шкільна, 1
105.	Первомайський міський ЦСССДМ	гуртожиток	Миколаївська обл., м. Первомайськ, вул. Корабельна, 3
106.	Арцизький районний ЦСССДМ	Центральна районна лікарня	Одеська обл., м. Арциз, вул. Добровольського, 5
107.	Болградський районний ЦСССДМ	Болградський РЦСССДМ	Одеська обл., м. Болград, вул. Г. Трайкова, 39
108.	Роздільнянський районний ЦСССДМ	ЦРЛ	Одеська обл., м. Роздільне, вул. Леніна, 1
109.	Юженський міський ЦСССДМ	Міський комітет Червоного хреста	Одеська обл., м. Южне, пр-т Леніна, 26, тел.2-47-77
110.	Одеський міський ЦСССДМ	Одеський МЦСССДМ	Одеська обл., м. Одеса, вул. Ісака Рабина, 7
111.	Котовський міський ЦСССДМ	Психо-неврологічне відділення Котовської міської лікарні	Одеська обл., м. Котовськ, вул. Шевченка, 11
112.	Татарбунарський районний ЦСССДМ	Інфекційне відділення Татарбунарської ЦРЛ	Одеська обл., м. Татарбунари, вул. В.Тура, 32,
113.	Полтавський обласний ЦСССДМ	Благодійний Фонд "Громадське здоров'я"	Полтавська обл., м. Полтава, вул. Половка, 66-Б, тел. 51-83-40
114.	Полтавський обласний ЦСССДМ (працює в мобільному режимі)	Благодійна Асоціація "Світло надії"	м. Полтава, вул. Артема, 28 - А (05332) 50-85-99
115.	Кременчуцький міський ЦСССДМ	Друга міська лікарня м. Кременчука	Полтавська обл., м. Кременчук, вул. Генерала Мана гарова, б. 7
116.	Комсомольський міський ЦСССДМ	Медичний центр первинної медичної санітарної допомоги	Полтавська обл., м. Комсомольськ, вул. Миру, 10 (05348) 2-59-60
117.	Лубенський міський ЦСССДМ	Лубенська міська рада	Полтавська обл., м. Лубни, вул. К.Маркса, 26
118.	Гадяцький районний ЦСССДМ	районна лікарня м. Гадяч	Полтавська обл., м. Гадяч, вул. Лохвицька, 1
119.	Диканський районний ЦСССДМ	Диканська районна рада	Полтавська обл., смт. Диканька, вул. Леніна, 117

120.	Хорольський районний ЦСССДМ	районна лікарня м. Хорол	Полтавська обл., м. Хорол, вул. Комсомольська, 34
121.	Березнівський районний ЦСССДМ	Підвальне приміщення управління сільського господарства	Рівненська обл., м. Березне, вул. Андріївська, 10а
122.	Володимирецький районний ЦСССДМ	Володимирецький районний ЦСССДМ	Рівненська обл., смт. Володимирець, вул. Єврейська, 5, тел. 8(03634)25259
123.	Гошанський районний ЦСССДМ	Гошанська районна поліклініка	Рівненська обл., смт. Гоща, вул. Незалежності, 82
124.	Дубровицький районний ЦСССДМ	Районна центральна бібліотека (окремий вхід)	Рівненська обл., м. Дубровиця, вул. Воробинська, 9
125.	Здолбунівський районний ЦСССДМ	Районний будинок культури	Рівненська обл., м. Здолбунів, вул. Незалежності, 41
126.	Корецький районний ЦСССДМ	Корецька центральна районна лікарня	Рівненська обл., м. Корець, вул. Володимирська, 14
127.	Костопільський районний ЦСССДМ	Костопільський районний ЦСССДМ	Рівненська обл., м.Костопіль, вул. Грушевського,2, т.8(03657)21077
128.	Млинівський районний ЦСССДМ	Млинівський районний ЦСССДМ	Рівненська обл., смт. Млинів, вул. Народна, 12, т. 8(03659)64337
129.	Рокитнівський районний ЦСССДМ	Рокитне сільсервіс	Рівненська обл., смт. Рокитне, вул. І.Франка, 13
130.	Сарненський районний ЦСССДМ	Центральна районна поліклініка	Рівненська обл., м. Сарни, вул. Ковельська, 7
131.	Дубенський міський ЦСССДМ	Дубенський міський ЦСССДМ	Рівненська обл., м. Дубно, вул. Драгоманова, 12, т. 8(03656)42480
132.	Кузнецовський міський ЦСССДМ	Кузнецовський міський ЦСССДМ	Рівненська обл., м. Кузнецовськ, м-н Будівельників, 3
133.	Рівненський міський ЦСССДМ	Рівненський міський ЦСССДМ	Рівненська обл., м.Рівне, вул. Шевченка, 45, т. 8(0362)221482
134.	Рівненський обласний ЦСССДМ	Рівненський обласний осередок Ліги соціальних працівників України	Рівненська обл., м. Рівне, вул. Орлова, 35, т. 8(0362)289604
135.	Сумський міський ЦСССДМ	Обласний наркологічний диспансер	Сумська обл., м. Суми, вул Котляревського 2/7
136.	Конотопський міський ЦСССДМ	Наркодиспансер Конотопської ЦРЛ	Сумська обл., м. Конотоп, вул. Лазаревського, 20
137.	Охтирський міський ЦСССДМ	КЗ Охтирська стоматполіклініка	Сумська обл., м. Охтирка, вул. Петровського, 15
138.	Шосткінський міський ЦСССДМ	ШЛПЗ поліклініка № 5 центр реабілітації наркозалежної молоді	Сумська обл., м. Шостка, вул. Київська, 12/а
139.	Тернопільський обласний ЦСССДМ	Обласний комунальний наркологічний диспансер	Тернопільська обл., м.Тернопільвул.Тролейбусна, 14,
140.	Харківський обласний ЦСССДМ	Харківський обласний центр профілактики та боротьби зі СНІД	Харківська обл., м. Харків, вул. Боротьби, 6.6, тел. 792-09-08
141.	Балаклійський районний ЦСССДМ	Центральна районна поліклініка	Харківська обл., м. Балаклія, вул. Жовтнева, 6.8
142.	Дергачівський районний ЦСССДМ	Наркологічний центр Центральної районної лікарні	Харківська обл., м. Дергачі, вул. 1 Травня, 6.2
143.	Зміївський районний ЦСССДМ	Центральна районна лікарня	Харківська обл., м. Зміїв, Таранівське шосе, 6.1
144.	Ізюмський районний ЦСССДМ	ГО "Червоний хрест"	Харківська обл., м. Ізюм,вул. Залікарняна, 6.2, тел. 2-22-26
145.	Красноградський районний ЦСССДМ	відділення Центральної районної поліклініки	Харківська обл., м. Красноград, 3-й м-н, 6.9

146.	Куп'янський міський ЦСССДМ	Клінічна міська лікарня, тел. 5-19-80	Харківська обл., м. Куп'янськ, сел. Ківшарівка
147.	Лозівський міський ЦСССДМ	Центральна районна лікарня	Харківська обл., м. Лозова, вул. Жовтнева, б.3, тел. 2-54-00
148.	Первомайський міський ЦСССДМ	Центральна районна лікарня	Харківська обл., м. Первомайський, вул. Жовтнева, тел. 3-34-43
149.	ЦСССДМ Ленінського р-ну м. Харкова	Центр ССССДМ	Харківська обл., м.Харків, вул. К.Маркса, б.34, к.22, тел. 23-10-62
150.	ЦСССДМ Київського р-ну м. Харкова	Міський клінічний шкірно- венерологічний диспансер № 5.	Харківська обл., м. Харків, вул. Чернишевського, б.27
151.	ЦСССДМ Комінтернівського р-ну м. Харкова	Міський клінічний шкірно- венерологічний диспансер № 13	Харківська обл., м. Харків, вул. Морозова, 2
152.	ЦСССДМ Московського р-ну м. Харкова	Міська багатопрофільна лікарня № 18	Харківська обл., м. Харків, пр. Московський, 179
153.	Барвінківський районний ЦСССДМ	Центр ССССДМ	Харківська обл., м. Барвінкове, вул. Свердлова, 1, тел.411-26
154.	Близнюківський районний ЦСССДМ	Центральна районна лікарня	Харківська обл., смт. Близнюки, вул. Калініна, 3
155.	Борівський районний ЦСССДМ	Центральна районна лікарня	Харківська обл., смт. Борова, вул. Миру, 34, тел. 619-95
156.	Вовчанський районний ЦСССДМ	Центральна районна лікарня	Харківська обл., м. Вовчанськ, вул. Фрунзе, 1, тел.449-85
157.	Зацепилівський районний ЦСССДМ	Центр ССССДМ	Харківська обл., смт. Зацепилівка, вул. Свердлова, 21, тел.518-04
158.	Золочівський районний ЦСССДМ	Відділення Центральної районної поліклініки	Харківська обл., Золочівський р-н, с. Олександрівка, тел.96-643
159.	Сахновщинський районний ЦСССДМ	Центр ССССДМ	Харківська обл., смт. Сахновщина, вул.Шмідта, 10, тел.214-67
160.	Харківський районний ЦСССДМ	Відділення Центральної районної поліклініки	Харківська обл., Харківський р-н, с. Надточі, вул. Коцюбинського, 1-а тел. 742-24-71
161.	Люботинський міський ЦСССДМ	Центр ССССДМ	Харківська обл., м. Люботин, вул. Радянська, 12, тел.741-09-63
162.	Чугувський МЦСССДМ	Центральна районна лікарня	Харківська обл., м. Чугув, вул. Гагаріна, 12, тел. 2-54-42
163.	ЦСССДМ Дзержинського р-ну м. Харкова	Відділення районної поліклініки	Харківська обл., м. Харків, пр. Перемоги, 53
164.	ЦСССДМ Жовтневого р-ну м. Харкова	Відділення районної поліклініки	Харківська обл., м. Харків, вул. Колодязна, 18, тел. 733-20-75
165.	ЦСССДМ Орджонікідзевського р-ну м. Харкова	Центр ССССДМ	Харківська обл., м. Харків, вул. ІІ-ої П'ятирічки, 20/8
166.	ЦСССДМ Фрунзенського р-ну м. Харкова	Центр ССССДМ	Харківська обл., м. Харків, пр. Маршала Жукова, 17, тел.392-23-02
167.	ЦСССДМ Червонозаводського р-нум. Харкова	Центр ССССДМ	Харківська обл., м. Харків, вул. Шота Руставелі, б.14, кім.501 тел.732-44-80
168.	Каховський міський ЦСССДМ	КП " Наш Дім"	Херсонська обл., м. Каховка, вул. Луначарського, 6, тел. 4 18 29
169.	Нововоронцовський районний ЦСССДМ	РЦСССДМ	Херсонська обл., смт. Нововоронцовка, вул. Леніна, 26, тел. 2 28 89
170.	Голопристанський районний ЦСССДМ	Територіально-медичне об'єднання	Херсонська обл., м. Гола Пристань, вул. Леніна, 7, тел. 2 14 48

171.	Скадовський районний ЦСССДМ	Територіально-медичне об'єднання	Херсонська обл., м. Скадовськ, вул. Радянська, 20
172.	Новотроїцький районний ЦСССДМ	РЦСССДМ	Херсонська обл., смт. Новотроїцьк, вул. Леніна, 96
173.	Херсонський міський ЦСССДМ	МЦСССДМ	м. Херсон, вул. Карла Маркса, 29, тел. 45 44 36
174.	Білогірський районний ЦСССДМ	Білогірська районна лікарня	Хмельницька обл., смт. Білогір'я, вул. Миру 1
175.	Волочиський районний ЦСССДМ	Центральна районна поліклініка	Хмельницька обл., смт. Волочиськ, вул. Незалежності, 68
176.	Городоцький районний ЦСССДМ	ЦРЛ (водолікарня)	Хмельницька обл., м. Городок вул. Заводська площа
177.	Дунавецький районний ЦСССДМ	Дунавецька ДЮСШ Дунавецький районний центр дозвілля молоді	Хмельницька обл., м. Дунаївці вул. Жлоби, 2 вул. Леніна, 3
178.	Ізяславський районний ЦСССДМ	Ізяславська центральна районна лікарня	Хмельницька обл., м. Ізяслав, вул. Б.Хмельницького, 51
179.	Кам'янець-Подільський районний ЦСССДМ	Кам'янець-Подільська районна центральна лікарня	Хмельницька обл., с. Жовтневе вул. Матросова, 30, тел.9-11-49
180.	Кам'янець-Подільський міський ЦСССДМ	1 кімната у приміщенні міської лікарні №1	Хмельницька обл., м. Кам'янець-Подільський, вул.Пушкінська 31
181.	Нетішинський міський ЦСССДМ	МЦСССДС	Хмельницька обл., м. Нетішин, вул. Курчатова, 8, тел. (03848) 3-15-80
182.	Новоушицький районний ЦСССДМ	Районна рада	Хмельницька обл., смт. Нова Ушиця вул. Подільська, 36
183.	Полонський районний ЦСССДМ	Полонський тубдиспансер	Хмельницька обл., м. Полонне вул. П.Маркіша 16, тел. 3-16-67
184.	Славутський міський ЦСССДМ	Окреме приміщення	Хмельницька обл., м. Славута, вул. Кн.Сангушків, 1
185.	Шепетівський районний ЦСССДМ	Райлікарня	Хмельницька обл., м. Шепетівка вул. Валі Котика 85
186.	Хмельницький районний ЦСССДМ	Хмельницький районний будинок культури	Хмельницька обл., м.Хмельницький вул. Вокзальна 56
187.	Ярмолинецький районний ЦСССДМ	Працює в мобільному режимі	Хмельницька обл., смт. Ярмолинці, пл.600-річчя Ярмолинець 1, тел.2-34-40
188.	Шепетівський міський ЦСССДМ	Шепетівська центральна районна лікарня	Хмельницька обл., м.Шепетівка вул.В.Котика, 85
189.	Старокостянтинівський міський ЦСССДМ	Центральна районна лікарня	Хмельницька обл., м.Старокостянтинів, вул.Пушкіна, 47
190.	Ватутінський міський ЦСССДМ	Колишнє приміщення кінотеатру "Октябрь" (окремий вхід)	Черкаська обл., м. Ватутіне, просп. Ватутіна, 15
191.	Золотоніський міський ЦСССДМ	Територіальний центр соціальної допомоги (окремий вхід)	Черкаська обл., м. Золотоноша, вул. Благівіщенська, 87
192.	Смілянський міський ЦСССДМ	Територія міського проф.-центру (окремє приміщення)	Черкаська обл., м. Сміла, вул. Мічуріна, 7
193.	Уманський міський ЦСССДМ	Міський наркодиспансер	Черкаська обл., м. Умань, вул. Шевченка, 2
194.	Черкаський міський ЦСССДМ	Приміщення колишньої дитячої поліклініки №3 (окремий вхід)	Черкаська обл., м. Черкаси, вул. Р.Люксембург, 185/1
195.	Маньківський міський ЦСССДМ	Центральна районна лікарня (окремий вхід)	Черкаська обл., смт. Маньківка, вул. Павлова 16 а
196.	Чернівецький МЦСССДМ	Чернівецький міський благо-дійний фонд "Нова сім'я"	м.Чернівці, вул.Головна, 118"А", тел. 4-39-26

197.	Вижницький РЦСССДМ	Центральна районна лікарня	м.Вижниця, вул.Й.Бурги, 5
198.	Кіцманський РЦСССДМ	Центральна районна лікарня	м.Кіцмань, вул.Незалежності, 1
199.	Сокирянський РЦСССДМ	Центральна районна лікарня	м.Сокиряни, вул.Пушкіна, 2
200.	Сторожинецький РЦСССДМ	Центральна районна лікарня	Сторожинець, вул. М.Вовчка, 18
201.	Бахмацький районний центр СССДМ	Бахмацький районний центр СССДМ	Чернігівська обл., м. Бахмач, вул.Шевченка, 38, тел. 8 (046235)51776
202.	Бобровицький районний центр СССДМ	Бобровицький районний центр СССДМ	Чернігівська обл., м. Бобровиця, вул. Незалежності, б. 28. тел. 8(046232) 25209
203.	Городнянський районний центр СССДМ	Городнянський районний центр СССДМ	Чернігівська обл., м. Городня, вул. Леніна, б. 5. тел. 8 (046245) 46232
204.	Козелецький районний центр СССДМ	Остерська міська лікарня	Чернігівська обл., Козелецький р-н, м. Остер, вул. Одиця, б. 32, тел. 8 (046246)31241; конт. тел. 41909
205.	Новгород-Сіверський районний центр СССДМ	Новгород-Сіверська ЦРЛ	Чернігівська обл., м. Новгород-Сіверський, вул. Шевченка, 17, тел. 8(046258)21391
206.	Ніжинський міський центр СССДМ	Ніжинський міський центр СССДМ	Чернігівська обл., м. Ніжин, вул. Об'їжджа, 120, тел. 8(046231)31384
207.	Прилуцький міський центр СССДМ	Прилуцький міський центр СССДМ	Чернігівська обл., м. Прилуки, вул. Київська, 78, тел. 8 (046237) 45392
208.	Чернігівський міський центр СССДМ	Чернігівський обласний наркологічний диспансер	Чернігівська обл., м. Чернігів, вул. Щорса, 3, тел. 8 (04622) 678607
209.	Чернігівський міський центр СССДМ	Чернігівська громадська організація "Центр ресорі-алізації хімічнозалежних "ВЕДИС"	Чернігівська обл., м. Чернігів, вул. Шевченка, 9, тел. 8 (04622) 678607
210.	Київський міський центр соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді	Київський міський центр соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді	м. Київ, вул. Новодарницька, 26, тел. 566-96-73
211.	Київський міський центр соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді	Громадська організація "Центр психосоціальної реабілітації хімічно залежної молоді "Крок за кроком"	м. Київ, проспект Радянської України, 20, тел. 433-32-59
212.	Київський міський центр соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді	Громадська організація "Клуб "Еней"	м. Київ, провулок Шевченка, 13/21-в, тел. 279-72-97
213.	Шевченківський районний центр соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді у м. Києві	Шевченківський районний у м. Києві центр соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді	м. Київ, вул. Білоруська, 34, тел. 483-87-43
214.	Голосіївський районний центр соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді у м. Києві	Голосіївський районний у м. Києві центр соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді	м. Київ, вул. Бубнова, 5-а, 258-73-32
215.	Оболонський районний центр соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді у м. Києві	Оболонський районний у м. Києві центр соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді	м. Київ, вул. Вишгородська, 44-в, тел. 430-56-91
216.	Севастопольський міський центр СССДМ	Міська лікарня № 8 (інфекційна)	Стационарний пункт: м. Севастополь, вул. Комуністична, 40; м.Севастополь, вул. М. Музики, 30, тел. 48-09-10
217.	Севастопольський міський центр СССДМ	Міська лікарня № 6	м. Інкерман, вул. Умріхіна,3